

Sborník referátů

Liberecký kraj, odbor životního prostředí a zemědělství a

Okresní myslivecký spolek Jablonec nad Nisou

Krajská myslivecká konference 2024

Obsah

<i>Úvodní slovo</i>	4
<i>Osobnost myslivosti Libereckého kraje pro rok 2024</i>	6
<i>O zvěři, lovu a myslivosti v Jizerských horách</i>	8
<i>Praktické zkušenosti a dopady AMP v zasažených oblastech</i>	26
<i>Moderní trendy v taxidermii</i>	34
<i>Srnčí zvěř v teorii a praxi - Fenomén parožení</i>	38
<i>Myslivost v Libereckém kraji za období 2008 – 2022</i>	62
<i>Podpora myslivosti z veřejných rozpočtů v roce 2024</i>	74
<i>Závěrečné slovo</i>	82
<i>Přehlídka děl malíře Jiřího Židlického</i>	84

Úvodní slovo

Václav Židek

Liberecký kraj, člen rady kraje, řízení
resortu životního prostředí a zemědělství

Vážené myslivkyně, vážení myslivci,

hned v úvodu chci poděkovat za Vaši práci, která pomáhá snižovat škody v zemědělství i v lesích při jejich obnově. Pomáhá regulovat populaci zvěře v lesích a také udržovat populaci zvěře v dobrém zdravotním stavu. Děkuji za Váš čas, který tomu věnujete, který je Váš osobní a čas Vašich rodin.

Loni jsme společně oslavili 100 let ČMMJ na Sychrově, jsem rád, že jsem mohl pomoci s organizací a svým dílem podpořil oslavu tohoto významného výročí. Oslavy byly pro veřejnost skvělou možností poznat více myslivost a lesnictví, byla to skvělá prezentace, která se organizátorům velmi povedla a měla skvělou zpětnou vazbu od návštěvníků.

Každý rok se setkáváme na spolupořádané myslivecké konferenci, kde se vždy snažíme najít zajímavá témata s potenciálem přinést lepší praxi do každodenního výkonu myslivosti. I letos tomu tak bude a ačkoliv jste jistě dostali každý svou pozvánku na konferenci, chci Vás ještě jednou pozvat touto cestou a moc se těším na setkání s každým z Vás.

Těším se na další spolupráci

MYSLIVOSTI ZDAR!

Osobnost myslivosti Libereckého kraje pro rok 2024

Jaroslav Žák

LETOŠNÍ OSOBNOSTÍ LIBERECKÉHO KRAJE BYL ZVOLEN PŘÍTEL JAROSLAV ŽÁK

Narodil se 16.08.1947. Žije ve Velkých Hamrech - Bohdalovicích. Zkoušku z myslivosti vykonal již v roce 1970 a od té doby je aktivním členem ČMMJ. V roce 1976 vykonal zkoušku pro myslivecké hospodáře a v roce 1979 i vyšší odbornou zkoušku. Od samého začátku svého členství je aktivním členem a propagátorem myslivosti.

V roce 1976 se stal členem myslivecké komise, od roku 1980 pak byl lektorem péče o zvěř. Do dnešní doby učí jak adepty o 1. lovecký lístek, tak myslivecké hospodáře. Nikdy žádnému z nich neodmítne svou pomoc a se spoustou z nich je v kontaktu i po ukončení kurzu.

Na více než 25 let se stal i předsedou hodnotitelské komise. Choval jezevčíky, foxteriéry a velšteriéry, se kterými plnil zkoušky lovecké upotřebitelnosti. Aktivně se věnoval i mysliveckému trubení na borlici. Ještě dnes ho můžete potkat, naposledy na Mysliveckých slavnostech na Sychrově, při přijímání za myslivce a pasování na lovce. Přispívá tak k udržování tradic české myslivosti.

Jaroslav Žák je hospodářem v honitbě Velké Hamry a to od roku 2002. Přes 20 let byl i jednatelem mysliveckého sdružení Haratice – Bohdalovice. Jedná se o člověka, který vždy vystupoval a propagoval dobré jméno české myslivosti nejen v rámci ČMMJ, z.s., ale i mezi širší laickou veřejností. Proto dnes dostává toto ocenění – medaili prof. Jaromíra Javůrky, který byl mimo jiné jeho lektorem a vzorem nás všech dodnes.

*Medaile prof. Javůrka z rukou medailéra Romana Provozníka
udělená Jaroslavu Žákovi*

O zvěři, lovu a myslivosti v Jizerských horách

Ing. Libor Dostál
Lesy České republiky, s.p.,
LS Jablonec nad Nisou

Historie lesů Jizerských hor – rámec příběhu

Před 12 000 lety končí poslední doba ledová. Klima v Jizerských horách je mimořádně chladné, postupně se otepluje. V období Atlantiku (8-5 tis. let zpět) jsou hory již kompletně pokryty jehličnatým lesem, vytváří se vegetační stupně dnešního typu. Subboreál (5 - 2,5 tis let před dneškem) charakterizuje postupné šíření bučin, bukojedlin a habřin. V Subatlantiku (2,5 tis. let do současnosti) se v porostech významně šíří jedle, její zastoupení je až 30 %. Vlivem člověka postupně vzniká současná „kulturní“ krajina.

Před 2,5 tis. lety se v horách významně šíří jedle

Vliv člověka na les

Pravěká kolonizace (žďáření, pastva, masivní odlesnění) se až do středověku horám vyhnula. Zásadnější ovlivnění jizerskohorských lesů probíhá až od 13. století.

V období od 6 700 let př. n. l. jsou v Příšovicích u řeky Jizery zakládány první zemědělské osady.

Zhruba 5 300 let př. n. l. na Černostudničním hřebeni probíhá těžba metabazitu (rohovce) na výrobu kamenných seker. Výrobky z tohoto vzácného materiálu se postupně šíří po celé Evropě (Maďarsko, Polsko, Itálie, Moldávie, Nizozemí).

Z období 2 000 let př. n. l. pocházejí z lokality Hruškovy skály (SZ od Horního Polubného) kamenné nástroje a střepy, snad jako pozůstatky po prvních prospektorech, kteří v horách hledali kovové rudy a drahé kameny.

Do 12. století je jizerskohorský les kompaktním pomezním hvozdem (pralesem), který tvoří přirozenou hradbu země. Pro svůj strategický význam byl vždy panovníkem

chráněn. Během 12. století je zahájena postupná kolonizace kraje německým obyvatelstvem.

Kropenky z Novolucké sklárny

Jizerskohorské pralesy se postupně mění, osadníci rychle postupují do hor, vznikají rozsáhlé a bezlesé plochy pro pastvu, obydlí a celoroční přežití v drsných horských podmínkách.

Zásadní vliv na přeměnu původní druhové skladby lesů přineslo sklářství. V 16. století (1548) je založena první sklářská huť na úpatí hor ve Mšeně. Následují hutě pod Černou Studnicí (1558), v Bedřichově (1598) i jinde. Pro skláře je snazší vozit sklářskou surovinu za dřevem než naopak. Počátkem 17. století se dřevo těží již vysoko v horách. Tady hledejme začátek konce rozsáhlých jizerskohorských pralesů. Zlatým věkem sklářství je 18. století, ještě na konci 19. století v Jizerských horách nalezneme 8 hutí, 222 mačkáren a 300 brusíren skla.

Stará sklářská Zenknerova huť stála v Antonínově již v 17. století

Vládci hor

Od počátku 11. století patří Jizerské hory německým císařům. Od roku 1250 spravují Frýdlantsko Ronovci, 1558 Redernové, 1621 Albrecht z Valdštejna. Roku 1628 nastupuje rod – Des Foursů de Walderode. Ti ovládají východní část hor až po Hrubý Rohozec. Letopočtem 1634 spravují frýdlantské panství Gallasové, od roku 1757 Clam – Gallasové. Poslední z nich, Franc Clam - Gallas, byl velmi osvíceným mužem a významně se věnoval i myslivosti.

Franc Clam-Gallas, poslední vládce západní části hor

Severní a západní svahy hor pokrývají rozsáhlé bučiny

HISTORIE LOVU

O středověkém lovu v Jizerských horách nalezneme minimum psaných dokumentů. Provozování můžeme spíše odvodit na základě tehdejších běžných praktik v Evropě. Loveckými zbraněmi ve středověku byly luk, lovecký tesák a oštěp. Lukem s dostřelem 200 metrů bylo ulovení jelena plně v možnostech lovců. Podmínkou byla samozřejmě dokonalá znalost terénu i zvyků zvěře v průběhu roku. Ve 14. století přichází nová střelná zbraň kuše (samostříl) s dostřelem až 400 m. Nástup palných loveckých zbraní byl pro svou mimořádně vysokou cenu velmi pozvolný. Z počátku je vlastnila výhradně šlechta.

Kuše (samostříl) měla dostřel až 400 metrů

Zaječí myslivci

Počátkem 17. století lovíli sedláci na Frýdlantsku po zaplacení tzv. „zaječí daně“ zajíce pro svou potřebu. Zajíc byl vnímán jako mimořádný škůdce skromných políček poddaných. V roce 1604 bylo na frýdlantském panství evidováno 102 zaječích myslivců a 1389 zaječích sedláků. Jiří Andreska (1993) tento způsob lovu považuje za jakousi místní specialitu a zajímavou formu účasti poddaných na lovu, jedné z mála, o nichž vůbec v Čechách víme.

Veverčí daň

Lov veverek poddanými uvádí pan Dr. Miloslav Nevrlý ve své knize o Jizerských horách (2007). Autor zmiňuje Urbář z roku 1381, kdy občan Voegeler platil za pronájem pastviny třiceti veverkami ročně. Tato daň byla v horách velmi rozšířena a veverka byla oblíbenou lahůdkou vrchnosti. Tak např. obec Hejnice musela odevzdávat na frýdlantský zámek vždy ke Sv. Michalu (29. 9.) celkem 66 (tučných!) veverek. Je otázkou, jakým způsobem tehdejší lov probíhal.

Lov dravé zvěře

Dravá zvěř byla ve středověku pronásledována všemi prostředky. Proto od 17. století její početní stavy rapidně klesaly, mnohé druhy byly vybity docela. Líčení pastí byl ve středověku běžný způsob lovu. První byly zakryté padací jámy, později i pasti sklapovací (železa) a oka. Ty používali nejen pytláci. V roce 1631 uvádí urbář dva vlčí příkopy nad Raspenavou, v nich sedm vlčích jam. Jejich zbytky nalezneme dodnes (Nové Město pod Smrkem, Oldřichov v Hájích, Jizerka). Ještě v roce 1674 bylo v horách vrchností nařízeno jejich povinné zřizování. Jámy, 3 m široké a stejně i hluboké, byly zamaskované a nebezpečné nejen pro zvěř, ale i pro člověka!

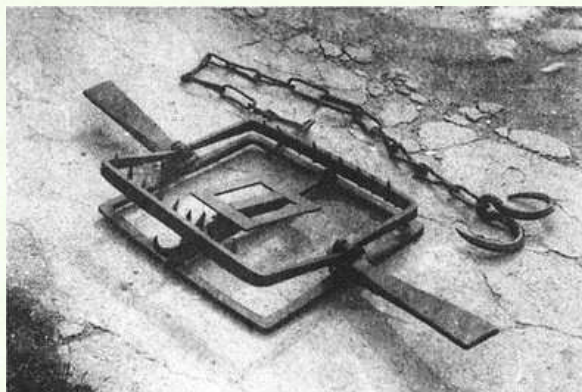

Zbytky původní vlčí jámy nad Oldřichovským sedlem

Hubení tzv „škodné“ zvěře bylo lesnímu personálu výslovně nařizováno. Na potkání se lovil medvěd, vlk, liška, kuna, rys, lasice hranostaj i divoká kočka. Proto víme, kdy se ještě v horách uvedené druhy vyskytovaly. Např. roku 1625 stanovil Valdštejn finanční sazby (jakési „zástřelné“), aby se zvýšil zájem poddaných o lov „škodné.“ Za vlka se vyplácely 2 kopy a 30 grošů (cca 1 800 Kč), za medvěda a rysa 3 kopy a 30 grošů (2 500 Kč). Za starou lišku 23 grošů (280 Kč), kunu a divokou kočku 35 grošů (420 Kč). Pro konkrétní představu výše odměny je dobré vědět, že pár bot v této době přišel na 1,5 kopy (cca 1000 Kč) a jedna kráva stála 35 kop (cca 25 000 Kč).

Medvěd

V roce 1607 vyplatili hejnickému lesnímu Augstenovi kopu grošů za střeleného medvěda. O čtyři roky později skolil stejný lovec medvědice s mládětem. V dubnu 1741 ulovil v polesí Fojtka medvěda liberecký nadlesní. Kůže, tehdy již velmi vzácné šelmy, byla zaslána hraběti Gallasovi do Prahy. Skutečně poslední medvěd Jizerských hor padl v roce 1780 na polesí Nové Město pod Smrkem (na Šumavě až 1876). Minimálně 240 let již medvěd v Jizerských horách nežije.

Masivní sklápovací past (železa) na medvěda

Vlk

Vlk byl vždy velmi obávanou a nejpronásledovanější šelmou. Ovčáci měli za povinnost pátrat po brlozích (zapáchají) a vybírat mladé. Z důvodu ohrožení poddaných (padali do jam a nedovolali se) byl roku 1681 vydán zákaz jejich provozování. Tento způsob lovu se nicméně nadále udržel, neboť vlk páchal velké škody na zvěři i stádech. Proto bylo roku 1713 lapání vlků do jam opět povoleno. V červnu 1766 byla v polesí Fojtka (nepřehledné skalnaté území na západě hor) do pastí chycena vlčice. Podle záznamu z roku 1810 byl opět ve Fojtce uloven patrně poslední vlk v Jizerských horách (Andreska 1993). Po roce 2020 se vlk do Jizerských hor po více než 200 letech opět vrací.

Rys

V Jizerských horách se prokazatelně vyskytoval do poloviny 19. století. Divoká kočka byla již v tuto dobu vyhubena. Od roku 2002 jsou první doložené záznamy o novodobém pozorování rysa v Jizerských horách (Smržovka, Buková hora, Fojtka, Horní Polubný aj.) Dnes je výskyt sice sporadický, ale trvalý. Jedná se především o zvířata migrující z Polska. Tam těsně za hranicemi existuje životaschopná populace.

NELEHKÁ SLUŽBA MYSLIVCOVA V 17. STOLETÍ

Podle myslivecké instrukce z roku 1699 byl za myslivce přijímán Mikuláš Infelde (Nevrlý 2007). Hned v úvodu je myslivci nařizován spořádaný život, a hlavně se měl: „... zdržeti se houfně se zahrázdivšího pijáctví. Zvláště má on ve střelbě, honbě, štvání a čížbě veškeré velké a malé zvěře dobře býti zaučeným.... Kdykoli to vyžádá úřední rozkaz a potřeba panské kuchyně, on žádaný počet takové zvěře a ptactva v určeném čase přinese a odvede.“

Dohled nad pytláky, dřevorubci, podřízenými myslivci a lesním personálem byl samozřejmostí. Obecně platilo, že se nic nesmělo podniknout bez vědomí vrchnosti. Instrukce k tomu doslovně říká: „Když z našich panství někteří cizí pytláci zvěře a ryb a podobní darebácci budou dopadeni... po odebrání kradených věcí a postřílení jejich psů pochyťtání a ku potrestání dodání.“

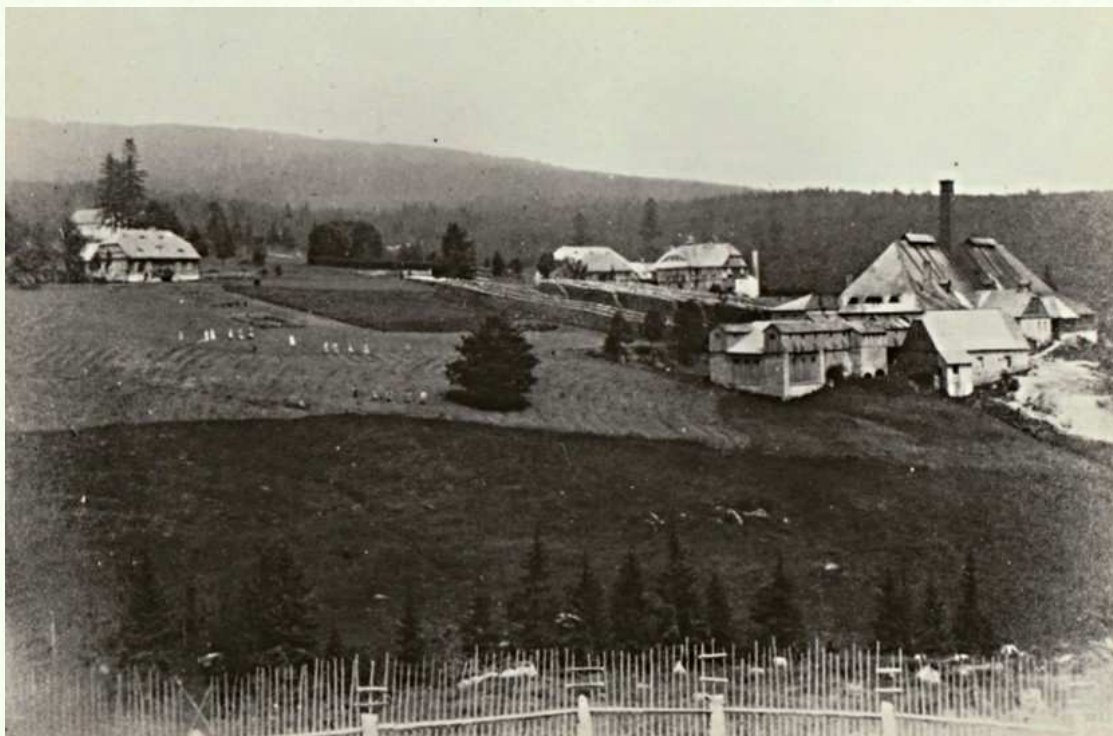
Účastí na lovu si poddaní odbyvali povinnou robotu. K tomu instrukce uvádí: „... kteří ale mezi těmito lidmi schválně vlka, rysa nebo zajíce nechá proběhnouti, neb je dokonce pustí, má toho u našeho úřadu udati k potrestání.“

Objevuje se i první náznak ochrany zvěře: „Honby a čížby se mají ne v zakázaný, ale pravý čas dítí...“ Instrukce se také podrobněji věnuje péči o lovecké psy, určené ke štvání a lovu „škodné“.

Myslivci Infeldovi instrukce ukládala mnoho dalších povinností. Za věrně konané služby byl odměněn kromě 100 zlatých ročně džberem piva týdně, ročními 7,5 strychy žita (cca 1 000 litrů) a ječmenem. K obživě navíc dostával přesně určené množství másla, sýra a soli. Samozřejmostí byl byt, dřevo k otopu a krmivo pro jednoho koně.

Rozvoj obornictví

Po roce 1848 nastal nebývalý rozvoj obornictví. Důvody byly nasnadě. Zrušením roboty postupně vznikaly obecní a společenstevní honitby, často docházelo k lovům na panských hranicích („újednictví“). S tím se samozřejmě majitel panství nemohl smířit. Budováním obor si navíc vrchnost zajistila celoroční zdroj zvěřiny do panské kuchyně. Důležitá byla i reprezentace panství při okázalých lovech.

*Kristiánov, vpravo sklárna, za ní Panský dům, v popředí plot Velké obory
(před r. 1887, kdy sklárna lehla popelem)*

Velká obora

Byla vybudována v letech 1848–1852 a zaujímal podstatnou západní část Jizerských hor. V době její největší slávy bylo zapláceno 5 690 ha lesa. Jen pro srovnání, obora Soutok jako největší současná obora v ČR má výměru 4 232 ha. Úhrnem 42 km oplocení velké obory mělo celkem 64 vrat a 4 záskoky. Úctyhodné množství 11 180 žulových sloupků vylamovali kameníci z okolních balvanů jizerskohorské žuly. Polotovary sloupků pak sedláci pomocí kravských potahů přivázeli k linii budoucího oplocení. Uvážíme-li, že každý sloupek vážil minimálně 2,3 tuny, jednalo se o mimořádnou dřinu nejen pro zvířata, ale i poddané. Kameníci kapsy pro ráhna dřevěných polí tesali podle potřeb členitého terénu na místě. Celkové náklady na toto mimořádné technické dílo dosáhly 21 500 zlatých. V roce 1852 bylo v oboře chováno celkem 195 ks jelení a 40 ks daňčí zvěře původem patrně z obory Klokočka u Mnichova Hradiště (založena 1824). Výkazy z roku 1907 uvádějí 315 ks jelení, 74 ks daňčí a 31 ks černé zvěře. Po roce 1950 byla obora pro vysoké náklady na údržbu zrušena.

Setkání posledního hraběte Františka Clam-Gallase s pytláky roku 1878

Nedělního podvečera dne 5. května 1878 syn majitele panství František Clam-Gallas (tehdy triadvacetiletý) v doprovodu lesníka Klucha ve večerních hodinách postupoval k Bílé bučině pod Holubníkem (SZ od Kristiánova) na „zábrk“ tetřeva. Náhle se před nimi objevil pes a neznámý muž připravený k výstřelu. Lesník jen stihl vykřiknout: „Pytláci, pan hrabě, nechtě se kryje.“ Mladý Franc se schoval za slabý buk, pytlák cosi volal a stále je ohrožoval puškou. A tak hajný vystřelil. Do této doby nikdy a nikdo nemířil na frýdlantské pány v jejich lesích! Pytlákem byl Josef Pörner (tzv. „Volatej Pepek“, ve zdejším německém nářečí Krop-Seff) z Desné. Byl raněn broky do obličeje. Podařilo se mu sice uniknout, ale brzy byl vypátrán a odsouzen k patnácti měsícům těžké káznice. O deset let později se prozradilo také to, že tentýž Josef Pörner vedl pytláckou bandu, která měla na svědomí smrt statkáře Václava Porscheho (1874) na přítoku Černé Nisy. Za to již „Volatej Pepek“ potrestán nebyl, protože krátce předtím zemřel. Rozdvojený buk na místě střetu mladého hraběte s pytlákem zde stojí na tichém a nepřístupném místě dodnes.

Mladý hrabě Franz Clam-Gallas na dobové olejomalbě

Krop - Seffův kříž dodnes připomíná setkání hraběte s pytláky

Přemysl Šámal a Jizerské hory

Přemysl Šámal (1867–1941) se myslivosti začal věnovat až v době 1. světové války. V roce 1920 se stal kancléřem T. G. Masaryka a byl nadšen zakoupením velkostatku Lány se zámekem a oborou. Zdejší oboru významně zvelebil, ulovil zde i svého prvního divočáka. Jako myslivec si zamiloval další dvě místa, obora Topolčianky a Novou Louku v Jizerských horách. V roce 1929 vzniká Správa státních lesů v Liberci převzetím revírů Harcov, Bedřichov a Fojtka z panství hraběte Clam-Gallase. O rok později se poprvé na lov přijíždí i Přemysl Šámal. V roce 1932 se polesí Bedřichov (2 202 ha) stává

ministerskou honitbou. Poslední zápis pana kancléře v Památníku Nové Louky nalezneme v roce 1938.

*Zámeček na Nové louce byl oblíbeným místem kancléře Přemysla Šámala
Sem v letech 1930 až 1938 pravidelně dojížděl na lovy*

Z Památníku: 30.9.1934 „Konečně dostal jelena za krásných loveckých okolností a zásluhou pana správce Johneho. Lovu zdar.“ Dochovala se i fotografie lovce s manželkou u jelena. Zář 1937 „Podařilo se mně střílet nádherného dvanáctáka a těším se na říji příští!“ Jedná se o „slavného“ jizerskohorského jelena, se kterým je kancléř Šámal vyobrazen na obálce 19. čísla Stráže myslivosti ze dne 1. 10. 1947. Říjnové vydání je věnováno právě jeho památce.

Lov tetřevů

V okolí Nové Louky se ještě v třicátých letech lovil i tetřev, i když byl v tuto dobu v Jizerských horách již velmi vzácný! I přes opakovanou snahu pan kancléř „velkého ptáka“ neslovil. Z Památníku: 6. 5. 1934 „Bezvýsledný lov na tetřeva, jinak vše jak obvykle nádherné.“ P.Š.; 6. 5. 1934 „Tetřevi nás nenávidí!“ podepsán profesor Julius Komárek; 15. 5. 1935 „Tetřeva zalomeného na 60 kroků sice chybil, nicméně krásou dne uspokojen se vracím a těším se na návrat“ P.Š.

Přišla druhá světová válka a kancléř se do našich hor už nikdy nevrátil. Umírá utýrán pro nedostatečnou zdravotní péči 19. 3. 1941 v německém Alt Moabit.

Jizerské hory pan kancléř podle zápisů navštívil minimálně čtrnáctkrát. Ulovil zde prokazatelně 8 srnců, 2 jeleny a 1 laň. Jak můžeme z textů vycítit, velmi si oblíbil

dobrosrdečného a své službě vždy oddaného Wilema Johného, místního revírního správce.

*Přemysl Šámal (vlevo) s dobrosrdečným revírním správcem Wilemem Johnem
Lesník, který miloval své hory, byl po válce odsunut*

Československá myslivecká jednota dne 5. října 1947 uctila památku Přemysla Šámala a za zvuků fanfáry „Ktož jsú boží bojovníci“ odhalila kancléři pomník. Autorem plakety byl akademický sochař a medailér Josef Šejnost. ČSMJ současně vyhlásila „Šámalovu turistickou cestu“ směrem ke Kristiánovu a dál na Rozmezí.

Pohnutá historie Šámalova pomníku

Třináct let po odhalení pomníku ČSMJ byl z podnětu tehdejšího ředitele LZ Harcov pomník stržen a rozbit. Obě tabule byly odvezeny do lomu v Rochlicích. Masarykovský a nekomunistický kancléř (i bronzový) vadil těm, kdo byli u moci. Jeden z lesníků tehdy pana doktora Nevrlého tajně informoval. Mohutný kámen byl sice rozbit, ale bronzová plaketa kancléře i původní tabule se válely stranou, připraveny k odvozu do sběru. Lomaři byli slušní lidé, plakety vydali, 8 let pak strávily v muzeu (Nevrlý 2007).

V květnu 1968 nastaly zdánlivě veselejší časy. Stejný ředitel LZ Harcov požádal o plaketu i desku se slibem, že bude umístěna zpět na Novou Louku, ale slib zůstal nenaplněn. Po ruské okupaci se na pomník zapomnělo. V roce 1990 hledal nový ředitel LZ Nisa Liberec v muzeu (kde pan Dr. Nevrlý stále pracoval) plaketu i desku, ta tu již pochopitelně nebyla. Později, i když velmi nerad, ji vydal bývalý ředitel závodu.

Původní Šámalův pomník z roku 1947

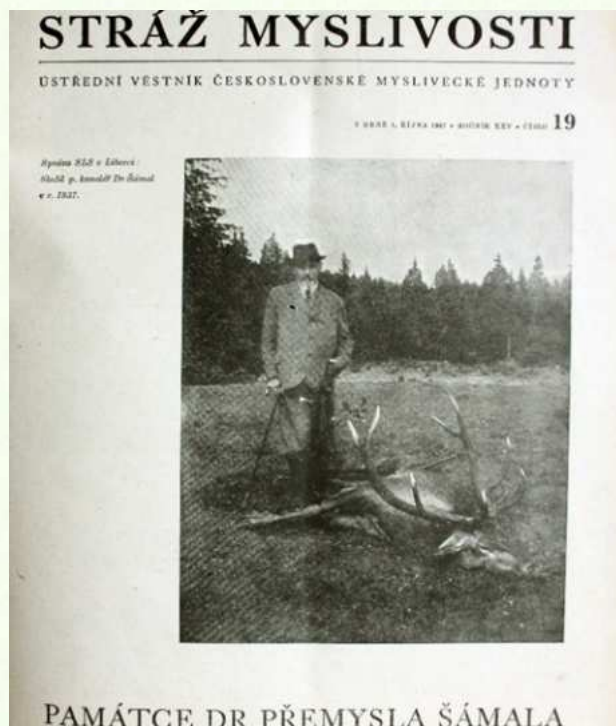
Současný stav (11/2023)

Na odhalení pomníku dne 8. září 1990 Dr. Miroslav Nevrlý ve své Knize o Jizerských horách vzpomíná: „Odhalení bylo spojeno s podzimními zkouškami loveckých psů. Kolem zahaleného pomníku se tísnilo myslivci i nemyslivci, hodně se řečnilo, dulo se slavnostně a fanfárovitě do loveckých trubek. Jako bych mezi hosty zahlédl i někoho, koho by již třicet let mělo tížít svědomí za spolu díl na odstranění Šámalova pomníku, ale kdo ví. Nejlepší a nejupřímnější na té slávě byli ušlechtilí lovečtí psi. Běhali v podzimním dni vzrušeně kolem pomníku, zvedali nohy a hojně jej skrápěli. Myslivec a lovec Šámal by z nich měl asi radost.“

V březnu 2011 došlo k znovuoživení pomníku. Originály bronzové plakety i desky z důvodu nebezpečí zcizení „sběrači“ drahých kovů byly uloženy do libereckého muzea a nahrazeny kvalitními kopiemi. Pomník na Nové Louce stojí dodnes.

Jelen ulovený v září 1937

PAMÁTKA DR PŘEMYSLA ŠÁMALA

Stráž myslivosti číslo 19 z října 1947 je věnována památce kancléře

Zatímco název „Šámalova turistická cesta“ léty upadl v zapomnění, řekneme-li dnes kterémukoli znalci kraje, že jdeme na „Šámalku“, přesně ví, kam vedou naše kroky. Všechny tři názvy tohoto místa (Nová Louka, Zámeček i Šámalova louka čili Šámalka) jsou vžité a běžně používané. Na pana kancléře se tu nezapomnělo!

O VLKU A MYSLIVOSTI

Současná expanze vlka v České republice má úzkou souvislost se šířením této šelmy severně od nás, stavem naší krajiny, vysokou mobilitou i obrovskou nabídkou potravy především divoce žijících kopytníků (zvěř). Nutno přiznat, že rychlé šíření vlka je také důsledkem hospodaření nás myslivců. Přes naši snahu o intenzivní lov odpovídají jarní stavy spárkaté zvěře (rok 2023, ČSÚ) osminásobku (!) součtu stavů normovaných.

Česká republika je pro vlka v současnosti „země zaslíbená.“ Vlk je dle legislativy kriticky ohroženým druhem a je celoročně hájen. Zákon č. 40/2009 Sb., § 299 stanoví sazby za usmrcení vlka až 3 roky nepodmíněně. Podle zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny je to pokuta 100 000 až 200 000 Kč (ve zvláště chráněných územích).

Vlk zachycený fotopastí dne 17.12.2022, 16.20 hod. v západní části hor

Na stejném místě 11.1.2024, 2.30 hod po půlnoci

Program péče o vlka obecného (MŽP 2020)

Jedná se o koncepční a metodický podklad pro prevenci a řešení konfliktů s vlkem. Základním cílem je celoroční ochrana šelmy jako kriticky ohroženého druhu. Myslivci jsou zde pouze okrajově zmíněni. V čl. 2.6.1.2. se v např. řeší, jak zvýšit akceptaci vlka myslivci a lesními hospodáři, čl. 2.8. požaduje zohlednění výskytu vlka v rámci mysliveckého hospodaření nebo omezení pytláctví. Dlouhodobým cílem programuje je v souladu s evropskou legislativou zajištění příznivého stavu vlka, tj. udržení životaschopné populace ve svém přírodním stanovišti, kdy přirozený areál nebude v dohledné budoucnosti omezen. Současně jsou uvedeny i zásady lovu problémových jedinců. Nejde o žádné povolení odstřelu, ale obecný administrativní rámec pro řešení výskytu jedinců s nápadným „nepřirodním“ chováním, tzv. „bold“ jedinců.

S tím úzce souvisí opatření obecné povahy č. 8/2023 (<https://mmkv.cz/cs>), kdy se z přesně definovaných důvodů (převaha jiného veřejného zájmu, prevence škod na dobytku, v zájmu veřejného zdraví) povoluje výjimka ze základních podmínek ochrany vlka od plašení až po odstranění jedince nebo více členů smečky na základě závěrů tzv. Pohotovostního štábu. Uvedená veřejná vyhláška současně obsahuje postupy pro regulaci (odstranění) kříženců vlka a psa.

Na území ČR bylo podle posledních uveřejněných dat z roku 2021 (Hnutí Duha, ČZU, PřF UK, NP Šumava, AOPK ČR) 25 teritorií vlčích smeček (cca 120 vlků). Tato teritoria jsou především přeshraniční. Proto nelze říci, že v ČR v roce 2021 trvale žilo 120 vlků, ale naše území bylo součástí jejich teritorií. V současné době nejsou aktuální data o počtu teritorií dosud veřejně publikována. O důvodech můžeme pouze spekulovat. Nicméně se jedná o neplnění čl. 2.6. Zajištění informovanosti dle Programu péče, cit: „... zajištění objektivní aktuální informace dostupné jak široké veřejnosti....“ Faktem je, že stavy vlků nadále stoupají. Fotopasti nelžou.

Smečka se skládá ze samice, samce a jedné až dvou generací potomků. Teritorium musí uživit smečku po celý rok. V České republice máme z pohledu Evropy teritoria spíše menší (rozloha 50 - 150 km²). Pro představu, rozloha CHKO Jizerské hory je 368 km².

Po 2 letech mláďata ze smečky odcházejí, hledají nová teritoria i partnery. Na našem území převládá populace středoevropská nížinná a karpatská, zcela okrajově byl zaznamenán i genotyp alpské populace.

Stručný vývoj populace vlka v ČR a Evropě

- 2012 první pozorování na Šluknovsku
- 2013 sporadický výskyt v Beskydech (pytláctví)
- 2014 první smečka Ralsko, první pár Šumava
- 2016 první smečka Broumovsko
- 2017 první reprodukce Ralsko, smečka v centrální části Šumavy
- 2021 v ČR cca 25 přeshraničních teritorií vlčích smeček, ca.120 vlků
- 2023 v ČR údaje nejsou veřejně dostupné, Slovensko ca. 450 vlků
- 2023 Německo 184 smeček, ca. 2 000 vlků; Rakousko ca. 80 vlků, Polsko ca.1500 vlků,
- 2023 v celé Evropě odhad zhruba 17 000 vlků

Roční spotřeba potravy vlka dle výsledků Projektu OWAD CR/BRD, (2020-2022)

V člověkem pozměněné přeshraniční krajině Krušných a Lužických hor podle této studie 1 vlk spotřebuje zhruba 1 500 kg potravy za rok. V dané oblasti tak ročně uloví 65 srnců (po 11 kg), 9 jelenů (40 kg) a 16 prasat (25 kg). Pro šestičlennou smečku je to prostým přepočtem 400 srnců, 54 jelenů a 100 prasat za rok. Na základě výsledků nezávislých vědců můžeme tak předpokládat, že vlivem jedné smečky v Jizerských horách ročně „ubude“ 9 000 kg „potravy“ (zvěř a hospodářská zvířata). Pro 25 smeček v celé ČR je to pak teoreticky 225 000 kg „potravy.“ I když se jedná pouze o 3,2 % z ročního odlovu uvedených druhů zvěře (ČSÚ), tento vlčí „odlov“ se aktuálně realizuje ve velmi omezeném počtu honiteb v pohraničí. Právě zde mohou být dopady šíření vlka pro myslivce v první fázi osidlování teritorií velmi významné.

Česká republika je pro vlka země zaslíbená (Frýdlansko 11.12.2023, zdroj Česlav Hejl)

Aktuální dopady vlka na myslivecké hospodaření

Jedná se o přímý střet s myslivci a chovateli zvířat. Spárkatá zvěř tvoří zásadní část potravního spektra vlků. Z pohledu myslivce jde aktuálně o likvidaci populací mufloní zvěře (v Lužických horách kamzíci), dále úbytek černé, jelení a srnčí zvěře. Zvěř v reakci na přítomnost vlka zásadně mění své chování i prostorové aktivity (velikost a struktura tlup, historická sezonní stávaní apod.). Zvěř je mnohem opatrnější a tím méně viditelná. To samozřejmě vyžaduje i změnu našeho přístupu k mysliveckému hospodaření.

Dlouhodobou nebo trvalou přítomností vlka je ohrožen provoz prezimovacích objektů pro jelení zvěř (aktuální zkušenosti z Jizerských hor). Při opakovaném vniknutí vlků do objektu zvěř proráží oplocení a již se sem nevrací. Škody na okolním lese se následně zvyšují. Správce lesa má dvě možnosti. Buď objekt zruší nebo se za cenu dalších mimořádných nákladů pokusí zabránit novému průniku vlků (zapuštěním plotu do země atd.).

Přehled škod způsobených vlkem obecným v letech 2022 a 2023

Přehled škod způsobených vlkem obecným v letech 2022

Kraj	Počet škodních událostí	Ovce usmrcené	Ovce zraněné	Kozy usmrcené	Kozy zraněné	Skot usmrcený	Skot zraněný	Koně usmrcení nebo zranění
Jihočeský	15	44	1	0	0	8	0	0
Karlovarský	3	7	0	0	0	2	0	0
Královéhradecký	57	106	16	3	0	18	0	3
Liberecký	61	123	3	2	0	15	0	0
Moravskoslezský	67	148	22	1	1	0	0	0
Olomoucký	24	55	0	4	0	1	0	0
Pardubický	1	1	0	0	0	0	0	0
Plzeňský	15	40	1	0	0	5	0	0
Ústecký	1	1	0	0	0	0	0	0
Zlínský	49	127	4	1	0	1	0	0
Celkem	293	652	47	11	1	50	0	3

(Zdroj: www.navratolku.cz)

Přehled škod způsobených vlkem obecným v letech 2023

Kraj	Počet škodních událostí	Ovce usmrcené	Ovce zraněné	Kozy usmrcené	Kozy zraněné	Skot usmrcený	Skot zraněný	Koně usmrcení nebo zranění
Jihočeský	29	87	5	0	0	13	0	0
Karlovarský	3	8	0	0	0	2	0	0
Královéhradecký	57	125	8	1	0	25	2	0
Liberecký	38	59	4	3	0	21	0	0
Moravskoslezský	53	166	41	1	0	2	0	1
Olomoucký	30	69	7	1	0	6	0	0
Plzeňský	11	5	0	0	0	15	0	0
Ústecký	12	10	0	0	0	17	0	0
Zlínský	51	94	6	9	2	5	0	0
Celkem	284	623	71	15	2	106	2	1

(Zdroj: www.navratolku.cz)

Z uvedeného přehledu je patrné, jak si vlk postupně rozšiřuje zdroje svého potravního spektra. Chybí zde např. (v tisku publikované) úspěšné útoky vlků na dančí zvěř ve farmových chovech, kdy chovatel zřejmě škody neuplatnil. V roce 2022 bylo v ČR chováno 175 000 ovcí. Ve stejném roce bylo vlkem usmrceno nebo zraněno 699 ovcí (0,4 %). Vyplacené náhrady škod celkem v roce 2022 činily 9,5 mil. Kč.

S čím je třeba počítat?

Vlk se bude v České republice nadále šířit a bude osidlovat i hustěji zalidněné oblasti. Zkušenosti z Německa nám mohou v mnohém napovědět. V roce 1998 tam byl zaznamenán první vlčí pár, do roku 2023 (za 25 let) se vlk rozšířil prakticky po celém území. Dnes zde žije ca. 184 vlčích smeček (zhruba 2 000 jedinců). Rozloha Německa je v porovnání s Českou republikou 4,5 krát větší. Podle německého „modelu“ lze prostým propočtem odvodit, že v roce 2037 by při nekontrolovaném šíření mělo být v ČR min. 445 vlků a také počet šelem ve stávajících smečkách se bude zvyšovat.

S růstem početnosti druhu bude vlk stále častěji atakovat nezabezpečená nebo nedostatečně zabezpečená domácí zvířata psy nevyjímaje. Vlk (zejména mladí vlci, osidlující neznáme území bez negativní zkušenosti s člověkem, tzv. „Bold jedinci“) bude stále více odvážný, drzý, zvědavý, troufalý. V Evropě byly opakovaně zaznamenány predátorské útoky vlka, s cílem člověka usmrtit (Koubek 2023). Nevěřme proto některým ortodoxním ochráncům vlka, že šelma nikdy neútočí na lidi. Budoucí nebezpečné chování vlka rozhodně nelze bagatelizovat (Koubek 2023). V neposlední řadě si přítomnost vlka v honitbách brzy vyžádá i zásadní změnu k managementu plánování, chovu a lovu zvěře i pronájmu honiteb.

Je otázkou, zda aktuální management vlka v ČR na základě modelů podle dynamiky současného šíření, potravní nabídky a vhodného prostředí je pro společnost dlouhodobě akceptovatelný. Současné nekontrolované šíření vlka v rámci úplné ochrany osobně považuji za velmi krátkozraké a nezodpovědné. Zatím nejsme schopni odpovědět ani na dvě základní otázky: kolik vlků aktuálně žije v ČR (údaje z roku 2021 již dávno neplatí!), resp. kolik vlčích smeček zasahuje na naše území. A dále kolik vlků má v naší industrializované a mimořádně fragmentované středoevropské krajině žít. Vždyť odhad kapacity na území ČR (vhodnost prostředí pro vlčí populaci, zohlednění kvality biotopu v ČR a velikosti vlčích teritorií - viz. čl. 4.3.2. Programu péče) se podle odborníků pohybuje v rozmezí 96 až 283 smeček. Jen dodávám, že je to čtyř až jedenáctinásobek stavů z roku 2021, tj. cca 570-1800 jedinců. Tento „rozptyl“ svědčí o naší bezradnosti a nepřipravenosti věci řešit.

Vlčí závěr

Mělo by nás zajímat, kdy se vlkem, jako vrcholným predátorem v ČR, začnou odpovědní konečně vážně zabývat, kdy přijde čas racionálních (a odvážných) rozhodnutí. Moc bych si přál, aby to bylo dříve, než přijde první útok predátora na člověka. Pak může velmi rychle následovat „hon na čarodějnice“, populisticky zneužitý některými politiky. Tento možný scénář neposlouží nikomu z nás. A už vůbec ne vlkovi.

Praktické zkušenosti a dopady AMP v zasažených oblastech

(aktualizovaný rozhovor pro časopis MYSLIVOST r. 2023/2024)

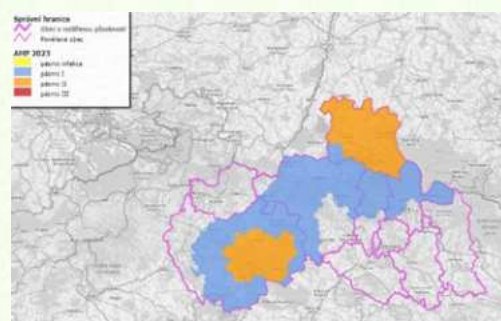
Tomáš Cýrus

Referent životního prostředí ORP Frýdlant

Když se objevil první případ, tak někteří myslivci kritizovali, že se reagovalo pozdě. Jak rychle se tedy po prvním nálezu sešli zástupci veterinární správy, státní správy a uživatelé honiteb? Jaká byla z vašeho pohledu realita?

Hrozbu AMP jsme řešili dávno předtím, než byl první nález. Už delší dobu jsme byli oblastí intenzivního lovu černé zvěře, myslivci byli k vyšším odlovům motivováni zástřelným. To byl faktický předvoj tomu, že krizová situace jednou nastane, až se najde první pozitivní kus. Signály z polské strany jsme měli delší dobu, spíše nás překvapilo, jak pozdě se k nám AMP dostal. Očekávali jsme, že už v polovině roku 2022

v houbařské sezoně se najde uhynulý kus. Nakonec byl **první nález 1.12.2022**. Následně po vyhlášení Mimořádného veterinárního opatření (MVO) byla téměř okamžitě **3.12.2022 svolána společná schůzka s uživateli a drželi honiteb**, kdy jsme si jednoznačně řekli, jaký je stav, jaká budou aktuální pravidla, jaká jsou potřeba udělat okamžitá opatření a jak rychle jsme ze strany obce s rozšířenou působností (ORP) města Frýdlantu schopni pomoci v prvotním asanačním zásahu. Město Frýdlant v nejbližší možné době zakoupilo

15 sad uzavíratelných plastových kontejnerů, které následně **zdarma zapůjčilo** myslivcům, uživatelům společenstevních honiteb (mimo honitby LČR). Ze státních hmotných rezerv nám prostřednictvím Krajské veterinární správy (KVSL) zapůjčili postřikovače, pytle a popelnice na menší nalezené kusy. Očekávali jsme raketový nárůst počtů uhynulých kusů, ten ale naštěstí nenastal, takže vybavení jsme měli připravené tady na městě a ve chvíli, kdy se našel pozitivní kus, okamžitě jsme poskytli potřebné vybavení pro

příslušné svozové místo honitby, odkud nalezené kusy odvážel objednaný asanační podnik určený Státní veterinární správou (SVS). Připravené vše bylo jak v honitbách společenstevních, tak i díky vlastní připravenosti v honitbách Lesů České republiky (LČR). Byly tedy k dispozici kompletní kafilerní sady k okamžitému zapůjčení, myslím, že se nic nezaspalo a nebyla ani výrazná časová prodleva.

Pořádali jste pro myslivce nějaké speciální proškolení uživatelů honiteb, jak se při zjištění AMP chovat?

Školení proběhla dávno předtím, než byl první nález. V té době jsem byl starostou ve Višňové, což je obec doslova na hranici s Polskem, chtěl jsem, abychom věděli předem, jak se při zjištění nákazy chovat. Probíhala školení na krajském úřadě, byla školení i ze strany SVS respektive KVSL, základní školení dostali i hasiči. Než se objevil první případ, tak všichni museli vědět, co se bude dít, a když to přišlo, nemyslím si, že byli překvapeni. Na všechny ale asi s plnou vážností teprve dolehlo, že odteď musíme opravdu natvrdo činit.

Jak myslivci při prvním nálezu reagovali?

Myslím, že to brali vážně, ale jistý rozpor byl v tom, proč nastal úplný zákaz lovu a proč vše mají myslivci platit. Označit oblast a sbírat kadavery problém nebyl, ale proč to mají platit myslivci. To jsem ihned řešil s ministerstvem zemědělství, Státní veterinární správou, hejtmanem i starostou města, protože obava myslivců byla, že ve chvíli nálezu třeba deseti uhynulých prasat budou muset zaplatit cca 70 tisíc za asanaci, což by bylo pro některé spolky doslova likvidační. Proto jsme řešili i finanční stránku, že v případě potřeby všechny obce ze zákona drží v rozpočtu rezervu na případy nenadálé a stejně tak i s krajským úřadem bylo předjednáno, že by se pokusil pomoci, aby to nebylo pro myslivecké spolky likvidační. Ze strany Ministerstva zemědělství (MZe) bohužel nešlo vyčlenit nějakou prvotní částku, která by přímo pokryla začátek opatření. Ani po opakovaných debatách to zajistit nešlo. Konceptně i logicky mi to přijde ale zásadně špatně. Takže musím konstatovat, že jsem v době, kdy se nevědělo, jak rychle bude nákaza stoupat a kolik kusů uhyne, opravdu cítil, že myslivci se nechtějí vystavovat nejistotě z hlediska finančního hospodaření spolků a spoléhat na následné státní náhrady. Proto jsem hned zřídil **informační skupinu držitelů a uživatelů honiteb**, kde byli předsedové i hospodáři a veškeré informace jsme řešili online prakticky permanentně. Jakmile měl někdo dotaz nebo problém, hned jsme se snažili řešit a sdíleli jsme si všichni informace. Z mého pohledu zpětně vidím, že to **pomohlo překonat jistý prvotní odpor a obavy** ze spolupráce. A protože myslivce znám, vím, že někteří jsou prudší nebo tvrdší povahy, obával jsem se, že někteří myslivci budou řešit problém „po svém“. Konkrétně, aby nedocházelo k tomu, že se nalezený kadaver raději zakope, aby spolek nebyl vystaven nutnému finančnímu výdaji. Právě v té neformální skupině jsem myslím dokázal myslivcům vysvětlit, že toto není řešení, rozpoutali bychom jen **další šíření nákazy při rozkladu padliny** na jaře a výsledně by se to obrátilo proti nám myslivcům.

Jsem tedy rád, že se mínění myslivců podařilo argumenty přesvědčit, co najdou, to je třeba nahlásit a bude bezpečně odstraněno a zlikvidováno. Za tento postup v přístupu a smýšlení myslivcům ještě jednou děkuji, jsem rád, že vážnost situace pochopili, respektují potřebná opatření a uvědomují si, že bychom v důsledku uškodili jen sami sobě.

Jsou tu uživatelé honiteb, kteří nejsou místní? Nehrozí, že by mohli říci, proč bych jezdil hledat divočáky? Byly tu takové případy?

Ne, naštěstí prvotní pásmo infekce zahrnovalo spíše honitby, kde myslivost provozují převážně zodpovědní lidé. Jsme cíp klasických převážně společenstevních honiteb s převahou místních myslivců, všichni se tu vlastně známe. Velký kus práce odvedli i zaměstnanci LČR. Ve druhém pásmu je už více pronajatých honiteb lidem dojíždějícím, ale tam se zase tak moc černá zvěř nevyskytuje. Obecně jsem ale přesvědčen, že zodpovědní myslivci jsou všude, jen **je třeba s nimi náležitě pracovat**, aby pochopili vážnost situace. Osobně nemám pocit, že by v některé z honiteb nastal zcela zásadní problém.

Velmi diskutabilní a probíraný mezi myslivci byl okamžitý zákaz lovu. Jak hodnotíte účinnost tohoto opatření, když se ohlédnete v čase zpět?

Hned na začátku jsme řešili, zda by nebylo lepší na vnadištích odlovit co nejvíce černé zvěře. Mnohokrát jsme argumentovali, že je právě toto řešení. Ale vzhledem k rozloze oblasti a způsobu chování černé zvěře nám bylo odborně vysvětlováno, že je potřeba zvěř nechat v naprostém klidu, neplašit ji, aby nákazu neroznášela dál a v co největším klidu v oblasti uhynula. To byl model, kdy bylo počítáno, že bude téměř stoprocentní úmrtnost, že když je černá zvěř v klidu, tak do několika dnů uhyne, což je lepší než ji posunovat honitbou nebo dokonce mezi honitbami. Nenašli jsme obecnou shodu a lov veškeré zvěře byl na necelé dva měsíce zakázán. Nikdo ale nevěděl, jak se bude situace vyvíjet, kolik pozitivních kusů budeme nacházet. Pokud by byly úhyny na začátku velké, tak bychom se dostali jinam, ale případy byly a dosud jsou naštěstí spíše jednotlivé. Čekali jsme dynamický nárůst a ono to tak nebylo, resp. zatím není.

Jednali jsme také o tom, zda zakázat společné lovy a ponechat jen individuální, byla i varianta vytipovat určitý omezený počet lovců, kteří by intenzivně v oblasti individuálně lovili. To vše MZe společně s SVS vyhodnotilo tak, že je lepší pro začátek ponechat honitby v absolutním klidu a nechat nakaženou zvěř přirozeně uhynout. **Příkrmování ostatních druhů zvěře v krmelcích po celou dobu zakázané nebylo.**

Teď je situace taková, že ti, kteří loví, tak musí mít proškolení?

Ano, dnes už asi všichni členové spolků školení mají. Všichni myslivci, kteří chtěli lovit, se mohli proškolit prostřednictvím webu SVS nebo osobně přijít, nechat se proškolit a získat osvědčení během několika minut, takže omezení, že by někdo nemohl lovit, protože nemá povinné školení, je liché. Navíc jsem udělal jednoduchý návod, cílem bylo, aby co nejvíc myslivců běžně divočáky lovilo. Ale nejedná se jen o lov, ale i o bezpečnou manipulaci s ulovenou zvěří, aby si byli myslivci vědomi, jak s vyšetřenou zvěřinou z divočáků nakládat. Je to ale zároveň omezující opatření, protože takovou zvěřinu může konzumovat jen rodina lovce nebo členové spolku. Zvěřina divočáků zatím stále nemůže být darována ani prodána třetí osobě.

Pro plno lidí je nepochopitelné, že bylo dosud nalezeno poměrně málo pozitivních kusů. Jak si to vysvětlujete?

I pro nás je to poněkud nepochopitelné, možná je to i proto, že nákazu tu způsobuje nová mutace viru tzv. saský virus IV, který není tolik smrtící, navíc nakažené kusy hynou třeba až po několika týdnech od nakažení. Nákaza tu asi neprobíhá v takové intenzitě či podobě, jakou známe z minulosti třeba ze Zlínska. Už tu byl ale opakovaně prokázán pozitivní ulovený kus, to je zlomový posun v tom, že se prodlužuje doba od nakažení po uhynutí. Zmenšilo se také procento jasných úhynů.

Myslíte si, že opravdu se dá říct, že je to typem viru? A máte přehled, zda z těch deseti pozitivních prasat jsou to spíš mladší nebo starší kusy?

Obecně lze říci, že kusy které se našly, a nejednalo se jen kosterní zbytky, nebyly v horším tělesném stavu nebo kondici. Spíše se jednalo o mladé kusy. Tyto kusy neměly zjevná poranění, nevykazovaly znaky strádání. Jeden z nalezených uhynulých kusů byl prakticky jen vyklované torzo a myslivecký hospodář místem nálezu procházel před třemi dny a uhynulé prase tam nebylo. Krkavci a šelmy se velmi rychle postarají z kosterních pozůstatků se pak nedá moc poznat.

Velmi diskutovaný byl zákaz vstupu veřejnosti do lesa. Dá se takový zákaz vůbec vymáhat?

Toto omezení bylo spíš cílené na pochopení veřejnosti, že všichni návštěvníci přírody mohou být potencionálními roznašeči nákazy. Velmi se **osvědčila spolupráce s obecními a městskými úřady a zvláště mysliveckými spolky a revírníky LČR**. Připravenými cedulemi byly označeny nejvíce užívané cesty a přístupy do honiteb. Samozřejmě vymáhání ve smyslu např. mysliveckých stráží bylo v podstatě nereálné. Obecně veřejnost nechce být omezována, ale jsem přesvědčený, že to zvláště místní obyvatelé chápali a respektovali. Město Frýdlant má navíc městskou policii, která zákaz kontrolovala a formou domluvy v podstatě šířila informace. Nevím o tom, že by byly případy, kdy by zákaz záměrně někdo nerespektoval, nedošlo ke konfliktům, veřejnost přijala fakt, že je potřeba na chvíli přístup omezit.

Když se najde kus, dá se do kafilerního boxu, jsou vytvořená svozná místa, aby se tam dostala svozová auta asanačního podniku. Byl problém s nalezením takových míst?

Formovali jsme to tak, aby každá honitba měla minimálně jedno svozné místo, veterináři si někde stanovili i další vhodná místa. Velmi dobře se zachovaly některé obce, zapůjčily např. svoje velké popelnice na komunální odpad. Důležité je, aby na svozném místě byl zabezpečený označený box a ihned po odvozu se místo pečlivě vydesinfikovalo.

Kritizováno je ale také zpoždění hrazení nákladů. Je naděje, že by se něco změnilo?

Vidím reálný problém v časové prodlevě mezi nálezem a úhradou. Asanační podnik musí do jednoho dne ze svozného místa kadaver odvézt, pak samozřejmě následuje faktura za úhradu nákladů uživateli honitby s termínem úhrady. Ve chvíli, kdy uživatel honitby má fakturu, požádá ministerstvo zemědělství o náhradu nákladů. Problém není ve finančním objemu, zatím bylo nálezů relativně málo, celková suma nebyla tak velká, ale **procesně to na ministerstvu trvá**, vydání rozhodnutí, právo odvolání a pak teprve uhrazení náhrady. Zatím případů výrazného zpoždění tolik nebylo, výjimkou je jeden z posledních případů, kdy myslivci čekají na úhradu už skoro 3 měsíce. Nedovedu si představit, pokud by se najednou plošně vyskytly třeba desítky případů nalezených pozitivních kusů.

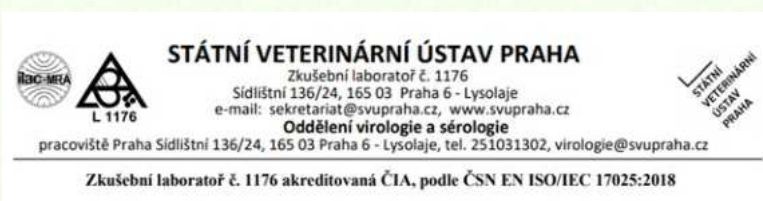
A do hrazení nákladů spojených s nakládáním s nalezeným pozitivním kusem patří také hrazení rukavic, holínek, desinfekčních potřeb atd.?

Ano, to se proplácí stejně, v jedné žádosti, v jedné sumě přes ministerstvo zemědělství. Vím, že některé obce pořídily základní vybavení, že myslivcům koupily **dezinfekce a ochranné prostředky**, takovou tu prvotní bezpečnostní sadu. Udělali jsme to i v našem mysliveckém spolku, mnozí máme takovou sadu v autě. Další nutné náklady by byly součástí výdajů v případě výdajů za likvidaci kadaveru.

Myslivci loví divočáky a mají povinnost ulovený uskladnit v chladícím zařízení, vzorky poslat na vyšetření a počkat do výsledku vyšetření. Jak toto běžně dlouho trvá?

Trichinela je druhý, třetí den, AMP je třetí, čtvrtý den. Na to pak původně navazovala fyzická kontrola veterinářem, který musel osvědčit každý kus. V současnosti je již vzorkování zjednodušené a zdržení je pouze přes víkend, kdy je jednodenní prodleva. Na tři formuláře už jsme si zvykli - trichinela, zástřelné, africký mor, k tomu ale přibyl čtvrtý formulář - nakládání se zvěřinou, resp. zužitkování kusu. Donedávna jsme jej podávali písemně, prostě čtyři formuláře plus vzorky. V současnosti lze čtvrtý formulář podat pouze elektronicky, což určitým způsobem některé lovce, hlavně starší generaci, která s počítačem nepracuje, omezuje. Je nutné ve spolku najít někoho, kdo pomůže s prvotním vyplněním. Chápu, že další formulář je nutnost, ale trochu mi vadí složitost registrace. Výhodou je, že se za rozbor vzorků zatím nic nehradí. **Výplata zástřelného** je v uzavřeném pásmu UP I. 1000 Kč a UP II. 2000 Kč což je motivační odměna za to, že s uloveným divočkem má lovec více starostí.

Když budu mít ve spolku jeden větší chladíř, dám do něj za den třeba pět ulovených kusů, nejen divočáků, a zjistí se, že jeden z divočáků je pozitivní, co se bude dít?

Kdyby byl kus pozitivní, zaplombuje se celý chladíř, veterinář KVSL nařídí likvidaci všech kusů společně skladovaných v chladíři. Doporučení samozřejmě je **skladovat zvěř odděleně**, minimálně černou a ostatní druhy. Zatím jsme v ročním období, kdy lze ulovený kus bezpečně vyvěsit někde mimo chladíř, ale až začne sezóna třeba srnců, kdy je potřeba intenzivněji chladit, může to být problém. Je nereálné myslivci pořizovat oddělené chladíře na černou a ostatní zvěř. Dalším významným provozním nákladem

jsou energie, na to spolky prostě nemají. Vidím ještě jedno citelné omezení v tom, že je tu limit nakládání s uloveným divočákem v UP II., který je vyšetřen, schválen, že je zdravý, ale stále s ním nemůžeme nijak obchodovat, ani dát třeba hospodařícím zemědělcům jako náhradu za způsobené škody na rozrytých polích a loukách. **Konzumovat může pouze lovec nebo spolek**, což je zásadní omezení i citelný úbytek spolkových příjmů. Situace, jak ulovená prasata zužitkovat začíná být hraniční. Stále konzumovat jen zvěřinu lovcem a jeho rodinou nelze, určitá kapacita spolkového mrazáku je naplněná. Pak logicky, musí nastat pokles intenzity lovu. Rádi bychom vykryli alespoň potřeby v uzavřeném pásmu hospodařících zemědělců v souvislosti se zvýšenými škodami, které jsou zvláště z období zákazu lovu mnohde téměř dvojnásobné. I za relativně krátkou dobu prvotního zákazu divočáci pochopili, že mají klid a škody výrazně vyskočily zvláště v místech, kde semenné duby přesahují do luk a pastvin. Většina spolků funguje převážně z prodeje zvěřiny, musí, protože na úhradu každoročního nájmu honitby a provozní režie moc jiných způsobů výdělku nemá. Mrzí mě, že ani poslední společné jednání zástupců Českomoravské myslivecké jednoty (ČMMJ) a SVS nevedlo ke změně. Tento striktní zákaz prodeje divočáků z našeho UP II. bez jakékoli možnosti legálního řešení jen může svádět k hledání jeho obcházení. Musíme dát přeci reálnou a bezpečnou možnost, nejen zakázat.

Po intenzivních jednáních v poslanecké sněmovně, ČMMJ a zvláště s Krajským úřadem Libereckého kraje se nám podařilo pro rok 2023 alokovat dostatečné finanční prostředky a vyhlásit dotační titul **Podpora myslivosti - nákup a zprovoznění chladicího zařízení** pro uchování ulovené zvěře ve visu. Dotace je stanovena ve výši 50 % skutečně vynaložených přímých nákladů na nákup a zprovoznění chladicího zařízení maximálně do částky 30.000,- Kč.

Za celý kraj bylo podáno 14 žádostí (po jednom chladicím zařízení) v částce 308.686,- Kč. Věřím, že tato možnost bude pokračovat i v letošním roce a napomůže k praktickému řešení současné situace se zužitkováním zvěřiny z ulovených divokých prasat v UP I. a zvláště pak UP II.

DĚKUJI ZA ZÁJEM O NAŠE NELEHKÉ, O TO VŠAK KRÁSNĚJŠÍ ÚZEMÍ.

MYSLIVOSTI ZDAR, MORU ZMAR!

Moderní trendy v taxidermii

Ing. Ondřej Salaba, Ph.D.

Katedra myslivosti a lesnické zoologie,

Fakulta lesnická a dřevařská, Česká

zemědělská univerzita v Praze

a Taxidermy Salaba

Termín „taxidermy“ pochází ze dvou řeckých slov: taxis neboli „uspořádání“ a derma neboli „kůže“. Úplná definice by tedy zněla „umění přípravy a konzervace kůží obratlovců a jejich realistická montáž.“ Taxidermie je starobylé umění, jehož původ sahá do doby raného lidského vývoje, kdy si naši předci začali vyrábět první oděvy z kůže. Zvláštní zájem o zachování mrtvých těl projevovali také staří Egypťané. První skutečná taxidermie se začíná objevovat v 16. století, kdy Holanďané zahájili úspěšné styky s Východní Indií a cítili potřebu dovezené vzácné tvory uchovat i po jejich smrti. Postupem času přestaly být preparáty pouze kuriozitami, ale začaly být oceňovány i pro svou vědeckou hodnotu. Nejstarší známý preparát je 400 let starý nosorožec v Italské Florencii. Průkopníkem moderní taxidermie byl americký biolog a sochař Carl Akeley, který doprovázel na safari v Africe i Theodora Roosevelta. Věřil, že je možné preparovat zvířata tak, aby vypadala jako živá, a začal tvořit anatomicky přesné modely z hlíny. Dlouhou dobu byl pro konzervaci preparátů používán arsen, který byl postupně nahrazen bezpečnými a účinnými průmyslově vyráběnými prostředky, které při dodržení správných postupů umožňují bezvadné vyčinění kůže.

V minulosti byla pro tvorbu manekýn používána dřevěná nebo kovová konstrukce vycpaná senem nebo slámou. Dnes se stále úspěšně uplatňuje tvorba modelů z dřevité vaty, ale zejména pak odlévání anatomicky přesných manekýn z polyuretanu (tzv. dermoplastická preparace), které mají nízkou hmotnost a dlouhou trvanlivost. K dispozici je také rozsáhlé množství dalších preparátorských potřeb (modely, oči, vložky do uší, jazyky, chrupy, zobáky atd.). Existuje celá škála očí do preparátů. Vyrábí se ze skla, akrylátu či pryskyřice. Skleněné oči bývají propracovanější a tomu odpovídá i jejich cena, jsou ovšem křehké. Akrylátové oči jsou proti pádu odolné, ale musí se lakovat kvůli lesku. Některé oči mají jednoduchý konkávní tvar a zachycují pouze barevnou část oka – bez rohovky. K dispozici jsou ale i oči anatomicky přesného tvaru vypouklé dopředu a s bělmem, což umožňuje vytvořit více pozic oka.

V dnešní době se preparují hlavně lovecké trofeje, v menší míře pak úhyny ze zoologických zahrad a záchranných zařízení. Na popularitě získává vycpávání domácích mazlíčků. Méně známými obory jsou například „rogue taxidermy“ nebo „paleo taxidermy“, kde se autoři snaží o rekonstrukci bájných nebo již vyhynulých živočichů. Práce preparátora také spočívá v obnově stávajících exponátů. Snahou preparátora je zachytit zvíře co nejrealističtějším způsobem, a proto musí být jak zručný řemeslník, tak mít i dobré estetické cítění a znalosti anatomie. Kvalitní taxidermie vyžaduje čas – spěch je nepřítelem kvality.

Zatímco někteří preparátoři pracují samostatně, jiní provozují dílny s větším počtem zaměstnanců. Jednou z nejstarších evropských dílen je například v Nizozemí sídlící firma Bouten & Zoon Taxidermy s více než stoletou historií, která stále udává směr kvality. V sousedním Rakousku pak sídlí rodinná firma Schwarz Taxidermy, která je spolu s firmou Bauer Handels jedním z největších dodavatelů preparátorských potřeb. Ve Spojených Státech je taxidermie nesmírně populární a firmy nabízejí jak zpracování trofejí, tak celou škálu potřeb.

Pro preparátory se pořádají soutěže na národních i mezinárodních úrovních. Jednou z nich je European Taxidermy Championships, která se pořádá v různých zemích Evropy již od roku 1992 zpravidla každé dva až tři roky. Soutěže se v průměru účastní na 150 evropských i světových preparátorů. Preparáty soutěží v několika kategoriích podle úrovně zkušeností autora a druhu montáže. Každý preparát obdrží bodovací list s komentáři rozhodčích. Soutěžním preparátům jsou udělovány barevné stužky v závislosti na počtu získaných bodů a celkovém umístění. Kromě samotné soutěže se pořádají také vzdělávací semináře, kde mezi sebou preparátoři sdílí svoje zkušenosti a mohou získat důležité kontakty.

Pro zájemce o tento obor existuje tříletý bakalářský studijní program Konzervace přírodnin a taxidermie, který je v České republice i v Evropě naprosto unikátní. Studentům zprostředkovává informace o oblasti sběru, preparace, konzervace a uchování různých přírodnin od zkamenělin, přes rostliny až po hmyz, a poskytuje vzdělání v taxidermii – umění preparace obratlovců na anatomicky přesný model. Studenti se v rámci oboru seznamují nejen s tradičními metodami preparace, ale zejména i s těmi nejmodernějšími postupy, které lze dnes využít. Zabývají se také tvorbou muzejních expozic a jejich následnou údržbou a jsou seznámeni i s ekonomickými a právními aspekty tohoto odvětví. Obor je z velké části koncipován prakticky: například v předmětu Osteologická preparace jsou studenti seznámeni se základními metodami preparace koster obratlovců. V předmětu Preparace savců se studenti zase učí zpracovávat kůže, tvořit autentické montáže a také základům bezpečnosti při zacházení s chemickými látkami. Během praktických cvičení přebírají studenti od zkušeného lektora „know-how“ a později jsou schopni pracovat samostatně na tvorbě vlastních realistických preparátů.

Studenti taxidermie se zúčastnili posledních dvou ročníků Mistrovství Evropy (ETC) – v Budapešti v roce 2021 a v Salzburku v roce 2023, a v obou případech získali pro Českou republiku řadu cenných umístění, a to včetně prvních míst v divizi Novice. Téměř všechny

preparáty odjížděly ověřené stužkami a mnohé byly oceněny také speciální Maurice Bouten Award.

Taxidermie dnes nabízí dříve netušené možnosti. Díky moderním technologiím je možné vyrobit dokonalé reprodukce paruk, jejichž uchování bylo v minulosti problematické. Technologie CT skenování a 3D tisku umožňuje tvorbu dokonalých anatomicky přesných modelů. Metodou autolýzy v silikonu je možné zachovat řídké peří nebo ochlupení na hlavách krocanů nebo obličejích primátů. Napouštění tkání polyethylenglykolem má uplatnění v uchovávání velmi malých živočichů nebo masitých částí těl (rty, pouška), ptačích běháků a rovněž poslouží v konzervaci srnčích paruk. Nedílnou součástí montáže je také vhodný habitat z přírodních nebo umělých komponentů, který by měl preparát doplnit, a nikoliv ho zastiňovat.

Taxidermie má nezanedbatelnou roli i v dokumentaci hromadného vymírání a globální ztráty rozmanitosti způsobené člověkem. Zachovává již vyhynulé živočichy a umožňuje případně i extrakci DNA. Díky existenci studijního oboru a jeho studentům je snad budoucnost tohoto uměleckého řemesla zajištěna.

Reference

ETC: European Taxidermy Championships [online]. Uithoorn, Netherlands: European Taxidermy Championships B.V., 2020 [cit. 28.1.2024]. Dostupné z: <https://www.eurotaxidermy.eu/>

FAWCETT, Frank. THE ART OF TAXIDERMIE. The English illustrated magazine, 1909, 80: 135-141.

FLD. Konzervace přírodnin a taxidermie [online]. [cit. 28.1.2024] <https://www.fld.czu.cz/cs/r-6825-studium/r-6832-co-muzete-studovat/r-14168-bakalarske-studium/r-14174-konzervace-prirodnin-a-taxidermie>

GRANTZ, Gerald J. Home book of taxidermy and tanning. Stackpole Books, 1969

MARTE, Fernando; PEQUIGNOT, Amandine; VON ENDT, David W. Arsenic in taxidermy collections: history, detection, and management. In: Collection Forum. 2006.

NIITTYNEN, Miranda. Animal magic: Sculpting queer encounters through rogue taxidermy art. In: Gender Forum: An Internet Journal for Gender Studies. 2015. p. 14-38

O'KEY, Dominic. Why look at taxidermy animals? Exhibiting, curating and mourning the Sixth Mass Extinction Event. International Journal of Heritage Studies, 2021, 27.6: 635-653.

ROSE, Simon a Mandy CHRISTIANSEN, CARR, Aaron, ed. Taxidermist [online]. New York: Weigl, 2016 [cit. 28.1.2024]. ISBN 9781489610096. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=jLK2DwAAQBAJ&lpg=PA22&dq=tanning%20skins%20for%20taxidermy&lr&hl=cs&pg=PA2#v=onepage&q&f=false>

Srnčí zvěř v teorii a praxi - Fenomén parožení

Pavel Scherer

Člen Ústřední hodnotitelské komise trofejí

Chovatel srnčí zvěře

Privátní výzkum biologie srnčí zvěře

Vážení přátelé myslivosti a milovníci srnčí zvěře,

do tohoto sborníku jsem se rozhodl zařadit textově rozsáhlý příspěvek, který osvětlí složitý cyklus jednoho velice citlivého a nesmírně složitého hormonálního procesu v oblasti produkčních schopností srnců.

Anatomická stavba srnčích parůžků, mechanika jejich růstu jakožto i celý vývojový cyklus parůžků od ronění až po vytlučení je biologický fenomén, jehož studiem se odedávna zabývala řada odborníků a vědců.

Hormonální proces růstu parůžků

Na rostoucím paroží jelenovitých přežvýkavců byla v minulosti provedena celá řada pokusů s cílem objasnit fyziologii tohoto jevu a poskytnout zásadní informace o anatomické stavbě a vnitřní struktuře parůžků. Srnčí parůžky tak byly dlouhou dobu atraktivním tématem a staly se předmětem mnoha studií. Všechny experimenty a pokusy prováděné na paroží jelenovitých, stejně tak i jejich výsledky a učiněné závěry, mají v oblasti mysliveckého výzkumu vysokou vypovídající hodnotu. Je však velká škoda, že kromě spousty „psaného textu“ zůstalo z této doby zachováno jen velmi málo autentického obrazového materiálu.

Biologický vývoj parůžků dvouletého srnce s bodovou hodnotou 85b. CIC

Vývojový cyklus srnčích parůžků je velice citlivý a nesmírně složitý hormonální proces, který je řízen centrální nervovou soustavou a sofistikovaným cévním a nervovým systémem. Troufnu si tvrdit, že ani sami vědci nedokážou vysvětlit a popsat detailní průběh tohoto fenomenálního jevu.

Celý vývojový proces tvorby srnčích parůžků od ronění až po vytlučení se mi podařilo obrazově a zejména detailně zdokumentovat u několika srnců domácího chovu v rámci svého 25letého privátního výzkumu biologie srnčí zvěře.

Cévní a nervový systém

Parůžek roste přikládáním hmoty ke koncové části, tzn., že potenciální růže je nejstarší a hroty lodyh nejmladší jeho částí. Celý proces růstu paroží jelenovitých přežvýkavců je tedy pravým opakem růstu rohů dutorohých přežvýkavců, u nichž je nejmladší část rohu u jeho báze.

Mezi lýcím a rostoucím parůžkem leží bohatě rozvětvená síť cév, jimiž krev přivádí do parůžků stavební látky. Nejjemněji jsou cévy rozvětveny v chrupavčité tkáni růstového vrcholu parůžků. Odtud probíhají cévy odvádějící krev do dřene parůžků a posléze do dřene pučnice a čelní kosti a zčásti se vracejí stěnou parůžku zpět do lýcí. Tento sofistikovaný mechanismus jsem výstižně popsal ve svých pracích a detailně zachytil formou obrazového materiálu.

Vnitřní struktura parůžků

Stavba rostoucího parůžku pokrytého lýcím, fyziologie růstu parůžků a jeho neurohumorální regulace je dodnes atraktivním tématem mnoha studií. Rychlý růst parůžků má podklad v neobyčejně intenzivním prokrvení podmíněném růstem a funkcí cévního systému.

Podélný řez lodyhou a pučnicí uhynulého ročního srnce v závěrečné fázi růstu. Na bázi lodyhy je opticky patrný průběh mineralizace parožní tkáně (světlé zóny)

Parůžek vyrůstá z pučnice nejprve jako chrupavčitá hmota, tzv. předkostní tkáň, která se postupně zpevňuje – mineralizuje. Tvoří se pod lýcím, které přirůstá paralelně s parožní dřeninou a parůžek po celém povrchu obaluje. Kůže lýcí je porostlá kratší jemnou srstí a slouží jako mechanická a zároveň i vyživující část parůžku. Na základě provedených „delaborací“ parůžků uhynulých srnců jsem zjistil, že kůže lýcí je přímo srostlá s okosticí rostoucího parůžku. Pod kůží lýcí chybí, narozdíl od ostatních částí těla, pokrytých kůží vrstva podkožního vaziva a tuku. Z toho důvodu je takřka nemožné úspěšně aplikovat

zncitlivující prostředek pod vrstvu kůže lýčí. Pro zdárný efekt je ale možné tento prostředek aplikovat pod kůži pučnice.

Krycí a vyživující kůže lýčí

Kůže lýčí je mnohem silnější než kůže na jiných částech těla a v místech, kde dochází k členění předních výsad, může dosahovat podle mého zjištění až 7 mm tloušťky. Lýčí je pokryté hustým porostem jemných chlupů, které jsou zcela jiného charakteru než na jiných partiích hlavy a těla. Zvláště scházejí dlouhé krycí chlupy, tzv. pesíky a srnec toto ochlupení nedokáže vzhledem k absenci podkožního vaziva a svalstva naježít (efekt husí kůže).

Porovnání síly čerstvé dorostlých parůžků 223 bodového srnce a identických parůžků po vytlučení Parůžky v lýčí opticky vyhlížejí obrovských rozměrů

Ochlupení na intenzivně rostoucích vrcholcích lodyh a výsad není zpočátku patrné. Houstne a prodlužuje se s dalším růstem, tj. na starších částech parůžku. Na zcela dorostlých parůžcích je kůže lýčí již pokryta hustou a dlouhou srstí, která je u každého srnce ve zbarvení a délce ochlupení individuální. Někteří srnci mohou mít ochlupení kratší a hustější, jiní naopak delší a řidší. Na základě četných měření jsem zjistil, že u některých jedinců může ochlupení dorůstat délky až 20 mm. Proto parůžky v lýčí opticky vyhlížejí obrovských rozměrů a dávají dojem, že dosáhly významných bodových hodnot a fenomenálních parametrů. Po vytlučení ztrácejí takové parůžky mnohdy i více jak 60 % z celkového optického objemu a většinou jsme zklamaní jejich menším objemem. Tuto skutečnost výstižně dokládají přiložené snímky, kde jsem zachytil srnce s čerstvě dorostlými parůžky a následně po jejich vytlučení.

Atypické formy ve zbarvení lýčí

V souvislosti s popisovanou problematikou je nutné zmínit se o atypických formách ve zbarvení lýčí. Tyto barevné odchylky vznikají změnami v rozložení či zastoupení jednotlivých skupin barviv, které mají ráz mutací, tedy změn dědičných. U černých a bílých forem je zbarvení těla a lýčí vždy identické. To znamená, že srnci bílého zbarvení

s absencí pigmentu mají lýčí sněhově bílé, resp. v barvě slonové kosti. Naproti tomu srnci černých variet mají lýčí většinou uhlově černé. Albinotičtí jedinci se v populacích srncí zvěře vyskytují velice zřídka a vznikají dědičnou mutací, která způsobuje úplnou nebo částečnou ztrátu pigmentace, která může být omezena jen na určitou část těla.

*Atypická forma ve zbarvení lýčí
Zbarvení lýčí většinou koresponduje se zbarvením těla srnce*

Jak již bylo uvedeno výše, zbarvení lýčí je u každého srnce individuální a může doznávat celé palety odstínů. V drtivé většině však koresponduje s odstínem barvy těla jedince. Ve světle výzkumů jsou ale zajímavé kombinované mutace, kdy jeden parůžek je obvyklého zbarvení, zatímco druhý naprosto odlišného. Tyto patologické úkazy je možné pozorovat u velmi vzácných forem a to obvykle u srnců strakáčů.

Mechanika růstu parůžků, anatomická stavba

V délce přibližně 1–1,5 cm má vrcholek lodyhy chrupavčitý charakter, je elastický a v omezeném rozsahu ohebný. Z důvodu intenzivního prokrvení je na pohmat příjemně teplý, a kdo měl možnost si u srnce chovaného v zajetí osahat jeho budoucí ozdobu ve fázi ronění, cítil kromě tepla i jeho tep. Způsobuje to kardiovaskulární oběhový systém v závislosti na pulzující činnosti srdce. Na základě vlastních pozorování mohu konstatovat, že parůžky jsou pohmatem teplé po celou dobu růstu, tedy většinou až do doby, než dojde k trvalé deaktivaci cévního systému. Z toho důvodu nemohou parůžky v lýčí nikdy omrznout (pokud není narušena jejich integrita), a to ani v době silných a dlouhotrvajících mrazů. Toto je další mýtus, který bych rád brzy vyvrátil a který je u myslivecké veřejnosti hluboce zakořeněn. Ale o tom někdy příště...

V určité výšce má lodyha schopnost se členit, čímž vznikne základ přední výsady. K rozdělení lodyhy dochází tím, že uvnitř rostoucího parůžku dojde k rychlému dělení buněk, a tato skutečnost vede k jejímu rozvětvení. Hlavní lodyha pokračuje v růstu jako nosná část parůžku. Z místa prvotního dělení začne vyrůstat přední výsada, která dorůstá dle genetických dispozic jedince, různých délek a tvarů. Jakmile přední výsada doroste, dochází k její osifikaci a fyziologické přeměně chrupavčité struktury v mineralizovanou paroží tkáň.

Nosná lodyha se v určité výšce dále člení, čímž vzniká základ pro zadní výsadu. Jako poslední dorůstá koncový vrchol hlavní lodyhy. U některých srnců dochází výjimečně k dalšímu větvení lodyh (stupeň osmeráka, desateráka apod.). K tomuto větvení dochází i bez vlivu mechanického poškození v době růstu parůžku, což jsem výstižně popsal a obrazově doložil v druhém díle knižní trilogie Srnčí zvěř, zaměřeném na abnormální srnčí parůžky a příčiny jejich vzniku. Směrem od báze k vrcholu se parůžek postupně vyztužuje minerálními látkami a primárně chrupavčitá tkáň se mění v tkáň kostní, čímž parůžek získává definitivní tvar a pevnost.

Mýty a dogmata v oblasti růstu parůžků

Mezi vědci, kteří se dlouhodobě zabývali fyziologií růstu parůžků, jejich anatomickou stavbou a mechanikou růstu, existovalo mnoho názorových střetů a rozepří. Většina těchto názorů nebyla do dnešní doby přísně vědecky konfrontována, pokusně vyvrácena ani exaktně objasněna. Do soukolí těchto mýtů a nepravd patří například i teorie, která se opírá o ničím nepotvrzené a nedoložené domněnky. Jde o to, zda má lodyha při růstu schopnost se progresivně natahovat či nikoliv. Je všeobecně známo, že parůžek roste přikládáním hmoty ke koncové části, což znamená, že růstový vrchol je nejmladší jeho částí a báze parůžku částí nejstarší. Mezi odbornou mysliveckou veřejností však koluje názor, že se lodyha do doby, než získá definitivní tvar a pevnost, opticky natahuje a mění se tak měrná vzdálenost mezi růží a založenou přední výsadou.

Studiem růstu srnčích parůžků se zabývám spoustu let a troufnu si otevřeně říci, že mi je tato problematika z důvodu získaných poznatků a zkušeností velice blízká. Dovolím si proto v této oblasti udělat „arbitra“ a na základě několika cílených experimentů uvést vše na pravou míru.

Cílený experiment

Jak jsem již uvedl výše, parůžek roste přikládáním hmoty ke koncové části. Z toho důvodu není možné, aby se lodyha „natahovala“ a měnila se tak pomyslná měrná vzdálenost mezi růží a potenciálně založenou přední výsadou. Ve vztahu k této problematice jsem zjistil, že jde o optický klam, který spočívá v jedné, a to velice zásadní věci. S růstem lodyh totiž integrálně zesiluje kůže lýčí a prodlužuje se ochlupení. Tato skutečnost pak v očích pozorovatelů dává dojem, že se lodyha s následným růstem natahuje. Skutečnost, že kůže lýčí od báze zesiluje a ochlupení se exponenciálně prodlužuje, dokládají snímky řezů lodyhou v jednotlivých sekvencích, od báze lodyhy k růstovému (chrupavčitému) vrcholu.

Abych dokázal správnost mého tvrzení a zabránil šíření mýtů a nepravd, bylo v této oblasti provedeno několik cílených experimentů. Do rostoucí lodyhy srnce obecného byly (za pomoci veterináře) v určitých rozestupech implantovány malé kovové šroubky a byl sledován následný parožní vývoj. Cílem pokusu bylo zjistit, zda se bude měrná vzdálenost mezi šroubky zvětšovat či nikoliv.

*Příčné řezy lodyhou v jednotlivých sekvencích od báze k růstovému vrcholu
Kůže lýčí je u základny nejsilnější, včetně délky ochlupení*

Z důvodu rozsáhlého polymorfizmu srních parůžků a možných individuálních odchylek nikdy nedělám závěry na základě ojedinelého experimentu. Všechny skutečnosti a získané údaje z oblasti biologie srní zvěře si ověřuji u několika jedinců opakovaně. Z toho důvodu bylo provedeno několik duplicitních experimentů.

Všechny pokusy však ukázaly, že parůžek roste přikládáním hmoty ke koncové části a k žádnému pomyslnému natahování lodyhy nedochází. Měrné vzdálenosti šroubků zachycené po vytlučení parůžků, zcela jasně potvrdily správnost mého tvrzení. Vzdálenosti implantovaných šroubků byly ve všech případech naprosto konstantní. Na doprovodných snímcích (v druhém díle trilogie Srní zvěř) je zachycen celý průběh popisovaného experimentu.

Růstová dynamika parůžků

V tomto příspěvku zaměřeném na vývoj parůžků je nutné zmínit se o růstové dynamice a akceleraci parožní tkáně, která v oblasti exprese a celkové kvality parůžků hraje klíčovou roli.

Rychlost růstu srních parůžků je u každého srnce individuální a je primárně ovlivněna zdravotním stavem jedince, genetickým založením a zejména potenciálem konkrétního jedince produkovat parožní hmotu. Také může být ovlivněna celým komplexem sekundárních faktorů, z nichž nejdůležitější je předkládaná potrava v době parožení, klidové a klimatické podmínky apod.

Každý srnec je v oblasti produkce parožní hmoty originální, a proto tento aspekt nelze měřit jedním metrem ani posuzovat jedním úhlem pohledu. Znáám typy srnců, které

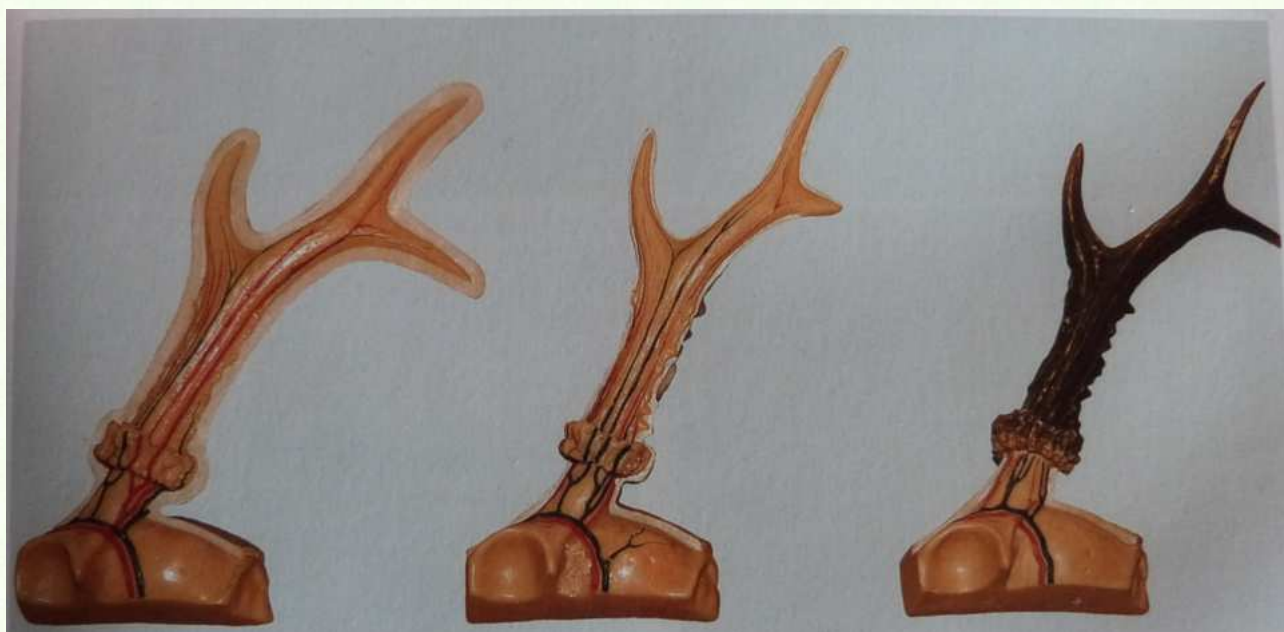
dokázaly vyprodukovat medailové parůžky o délce lodyh 25 cm za neuvěřitelných 60 dní s denním přírůstkem parožní hmoty fenomenálních 4,2 mm. Naproti tomu jsem pozoroval jedince, kteří vyprodukovali parůžky stejných parametrů za 95 dní s denním přírůstkem parožní hmoty „pouhých“ 2,6 mm! Jak je z výše uvedeného patrné, v tomto ohledu mohou existovat výrazné, diametrálně odlišné časové disproporce!

Většina myslivců počítá časovou osu růstu srnčích parůžků od data shození starých, po vytlučení parůžků nových. Tento časový úsek je však velice zkreslen a výrazně ovlivněn biologicky delší dobou regenerace pučnice (uzavírání kožním valem) a fyziologicky delší dobou mineralizace parůžků. Časový úsek „skutečného“ biologického vývoje parůžků je však ve skutečnosti mnohem kratší. Měl by se správně počítat od doby, kdy na pučnicích dojde k ronění parožní tkáně (začnou se opticky zvedat růstové oblasti), do doby, kdy parůžky dorostou do konečné podoby a získají definitivní, tedy neměnný tvar. Doba mineralizace (vyztužování parůžku minerálními látkami), která je u každého srnce individuální, by se do časové osy biologického vývoje parůžků počítat rozhodně neměla.

V souvislosti s růstem parůžků by bylo dobré také přihlédnout ke skutečnosti, že parůžky kapitálního srnce o neredukované hmotnosti kolem 600 g a objemu parožní tkáně kolem 250 cm³ mohou vyrůstat v časově delším úseku než parůžky produkčně méně významného srnce, které dosáhly podstatně nižší neredukované hmotnosti a menšího objemu.

Cévní systém

Mezi lýčím a rostoucím parůžkem leží bohatě rozvětvená síť cév, jimiž krev přivádí do parůžku stavební látky. Nejjemněji jsou cévy rozvětveny v chrupavčité tkáni růstového vrcholu parůžku. Odtud probíhají cévy odvádějící krev do dřene parůžků a posléze do dřene pučnice a čelní kosti a z části se vracejí stěnou parůžku zpět do lýčí. Na snímku schematického modelu je patrný detail vaskularizace parůžků.

*Na snímku schematického modelu je opticky patrná vaskularizace a inervace parůžků
(červená barva – cévní systém, modrá barva – nervový systém)*

Chrupavčitý vrcholek parůžků je na srncově těle nejintenzivněji prokrveným orgánem. V době růstu je měkký, na dotek velmi citlivý a významně prokrvený. Tuto skutečnost zcela přesvědčivě dokazuje triviální pokus, při kterém byla integrita lýčí a okostice narušena vpichem chirurgické jehly. Po vytažení jehly z místa vpichu intenzivně vytéká krev z vrcholových kapilár a vlásečnic.

*Chrupavčitý vrcholek parůžků je nejintenzivněji prokrveným orgánem na celém srncově těle
Stav při kterém byla integrita lýčí narušena vpichem jehly*

Experiment v oblasti krevní oběhové soustavy

Pro pochopení všech souvislostí spojených s oběhovým kardiovaskulárním systémem je na tomto místě nutno položit si otázkou, zda by bylo možné prostřednictvím růstových vrcholů parůžků imobilizovat srnce injekční aplikací sedativa. V lednu 2005 jsem za tímto účelem provedl triviální pokus, při kterém byla do růstových vrcholů tříletého srnce aplikována imobilizační látka v přípravku Rometar v množství 2×1 ml.

Cílem experimentu bylo zjistit, zda dojde k transferu imobilizační látky (prostřednictvím parůžků) do krevní oběhové soustavy a srnce tímto způsobem uspí. Výsledek experimentu byl velice zajímavý a na poli mysliveckého výzkumu přinesl velmi cenná a zajímavá zjištění.

První příznaky se u srnce začaly projevovat přibližně deset minut po aplikaci sedativa. Srnce měl výrazně narušenou motoriku a koordinaci, což později vedlo k jeho ulehnutí.

Vzpřímeně držená hlava a otevřená světla však reflektovaly skutečnost, že účinek látky se zatím neprojevil naplno. Za dalších deset minut účinek zintenzivnil, srnci začala výrazně „padat“ hlava a na hlasové projevy a ostatní rušivé faktory již nereagoval. Přibližně za dvacet minut po aplikaci sedativa srnec ulehl a upadl do úplné imobilizace. Na doprovodných snímcích je zachycen celý průběh tohoto experimentu v určitých časových periodách.

Shrnutí experimentu a závěr

Experiment zcela jasně dokázal, že v rostoucím parůžku, resp. jeho spongiózní tkáni leží bohatě rozvětvená síť kapilár a cév, díky kterým byl úspěšně transferován imobilizační prostředek do krevní oběhové soustavy srncova těla. V důsledku této skutečnosti srnec upadl do úplné imobilizace.

Experiment, při kterém byla do růstových vrcholků parůžků aplikována dávka imobilizačního přípravku Rometar

Nejúčinnější efekt imobilizace prostřednictvím růstových vrcholků parůžků je ale možné docílit pouze v době časného vývoje, tedy v době, kdy jsou parůžky nízké a báze lodyh nejsou zmineralizované. V té době jsou totiž pučnice jakožto nosné základny parůžku celé demineralizované, jsou křehké a výrazně porézní. Imobilizační látka prostřednictvím těchto dvou úseků snáze prostoupí a dostane se do oběhové soustavy – centrálního krevního řečiště. V závěrečné fázi vývoje, kdy jsou parůžky dorostlé do konečné podoby, a je aktivován sofistikovaný mineralizační proces, je transfer uspávacího prostředku nemožný, neboť prostřednictvím zkostratělé tkáně parůžků a současně změny charakteru pučnic, se imobilizační látka do krevní oběhové soustavy jedince již nedostane.

Exaktní fakta a poznatky v oblasti parožení

Na rostoucím paroží jelenovitých byla v minulosti provedena celá řada pokusů s cílem objasnit fyziologii tohoto jevu a poskytnout zásadní informace o anatomické stavbě rostoucích parůžků. Doprovodné snímky podélných a příčných řezů parůžků v lýci, které jsem získal díky uhynulým jedincům, potvrzují všeobecně platné zákonitosti.

Hlavní cévy, které se mi podařilo stáhnout z lýčí, mají silnou stěnu z pružných svalových vláken a v tahu značně odolávají mechanickému přetržení. Podle literárních pramenů tlak v cévách vedoucích pod kůži pučnic během roku silně kolísá. Nejvyšších hodnot dosahuje právě v době, kdy jsou parůžky dorostlé do konečné podoby.

*Podélný řez lodyhou a pučnicí v době intenzivního růstu parůžků
Pučnice je tou dobou celá demineralizovaná a usnadní transfer
imobilizační látky*

Zaškrtneme-li nějakým způsobem (gumičkou apod.) cévy vedoucí pod lýčím v počáteční fázi ronění, nebrzdí tato skutečnost růst parůžků, protože krev v podobě stavebních látek je rozváděn zvnějšku prostřednictvím pučnice. Tato skutečnost je dobře patrná na detailu řezu pučnice v době intenzivního růstu, kde je zachycena struktura pučnice a jsou dobře viditelné známky její perforace, poréznosti a křehkosti. V pozdější době, kdy dřev hmoty částečně zmineralizuje a změní se v kost, škrtková páska způsobí odumření parůžku, protože přívod krve byl již částečně pučnicí přerušen.

Mechanická poranění a jejich důsledky

Přítok krve do paroží při poranění může být centrální nervovou soustavou jednostranně regulován či dokonce reflexivně zastaven. Tuto skutečnost výstižně dokládají snímky, kde jsou zachycena mechanická poranění parůžku různých rozsahů a charakterů. V první fázi vážnějšího poranění okostice a současně cévního systému vytéká krev z poraněné cévy v rytmu pulzující činnosti srdce. Za několik vteřin je však krvácení centrální nervovou soustavou jednostranně regulováno a později zcela spontánně zastaveno. Pokud by tento ochranný mechanismus u srnců neexistoval, došlo by při rozsáhlém, resp. zcela destruktivním poranění obou lodyh k vykrvácení a úhynu postiženého jedince.

Pokud u srnce dojde pouze k povrchovému poranění vyživujícího lýčí a okostice včetně cévního systému zůstanou neporušeny, nemívá tato skutečnost na přirozený růst a tvar parůžků žádné negativní následky. Pokud je však v nějakém rozsahu integrity okostice

rostoucího parůžku narušena, například mechanickým poraněním (natržením lýčí apod.), bývá toto exponované místo po ukončení růstu vždy nějakým způsobem mechanicky poznamenané.

Pokud však dojde vlivem rozsáhlé destrukce ronících parůžků, například nárazem na pevnou překážku apod., k poranění cévních a nervových center, dochází ihned k intenzivnímu krvácení a následné regeneraci všech poškozených tkání. V důsledku této skutečnosti pak mohou vyrůstat rozsáhlé patologické formy a útvary, kterým říkáme abnormality abnormality.

Měkký a krví prosycený růstový vrchol je velmi snadno především tlakem zranitelný, a proto k jeho poškození může dojít i při zcela nevýznamném poranění. Lehká poškození tlakem, úderem nebo nepatrné tržné rány v lýčí se většinou vyhojí rychle a bez vážných následků pro celkový vzhled parůžků. Nesmí však dojít k vážnějšímu poranění lýčí nebo poškození cévního a nervového systému.

Vážnější mechanická poranění vyživujícího lýčí, resp. hluboké tržné rány na ronícím paroží, zanechávají na vyzrálých parůžcích již zřetelné a zpravidla také trvalé následky v podobě různých optických defektů či jizev. Pokud se k mechanickému poškození paroží, vzniklému v období raného růstu přidá i často druhotná infekce, mívá to většinou za následek deformaci lodyh různého rozsahu a charakteru.

Poranění parůžků v časně fázi vývoje

Jak jsem již uvedl výše, nejcitlivější a mechanicky nejzranitelnější je právě růstový vrchol parůžků. Tato výrazně měkká a současně velmi prokrvená oblast je již pro svoji exponovanou polohu zvláště náchylná k jakémukoliv poranění. Následkem prudkého nárazu na tuto růstovou oblast, může dojít k výrazné mechanické destrukci ronící tkáně a k rozsáhlému vnitřnímu nebo vnějšímu krevnímu výronu. Stupeň, rozsah a způsob poranění pak rozhoduje o tom, jakým směrem se budou nově tvořené parůžky dále vyvíjet. Obecně lze konstatovat, že čím dříve od započetí ronění nového paroží dojde k mechanickému poranění, tím větší a rozsáhlejší abnormalita vzniká.

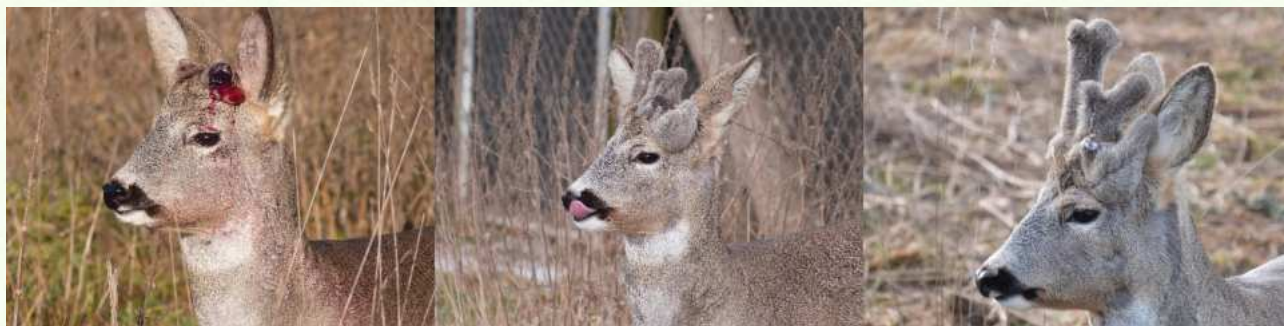

Mechanická poranění parůžků v době růstu bývá z důvodu vaskularizace parůžků velmi krvácivé

Při destruktivním poranění růstové tkáně, například nárazem na tvrdou překážku, začne z otevřené rány intenzivně vytékat velké množství krve. Dle charakteru a rozsahu poranění cévního systému tak může srnec během krátké doby utrpět ztrátu i několika desítek mililitrů krve. Krev z poraněné cévy z počátku vytéká v rytmu pulsující činnosti srdce. To znamená, že s každým srdečním stahem rytmicky vyteče, resp. vystříkne určité množství krve.

Schopnost zástavy krvácení při mechanickém poranění

Přísun krve do parůžku při poranění může být centrální nervovou soustavou jednostranně regulován či dokonce reflexivně zcela zastaven. Krvácení je tedy sofistikovanou centrální nervovou soustavou velmi významně regulováno a podle rozsahu a charakteru daného poranění cévního systému dále usměrňováno. Proto je naprosto nemožné, aby srnec následkem mechanického poranění rostoucích parůžků zcela vykrvácel. A to ani v případě totální destrukce parožní tkáně rostoucích parůžků a současně destrukce nervového systému. V těchto případech se na „likvidaci“ utrpěného zranění významně podílí i srážlivost krve a reflexivní schopnost zástavy krvácení.

Vývoj parůžků po mechanickém poranění levé lodyhy a narušení integrity okostice

Na doprovodných snímcích jsou zachyceni srnci s různými rozsahy a charaktery poranění rostoucích parůžků, při kterých jedinci utrpěli ztrátu významného množství krve. Tato poranění výrazně ovlivnila fyziologický vývoj parůžků a vedla k tvorbě atypických útvarů v podobě abnormalit.

Typický příklad reakce okostice na narušení její integrity při mechanickém poranění dokládají snímky srnce s poraněnou levou lodyhou nebo případ srnce s frakturou lodyhy. Vlivem těchto poranění vyprodukovali jedinci (po úspěšné regeneraci cévního a nervového systému) parůžky výrazně atypické formy.

Nervový systém parůžků

Rostoucí parožní hmota je bohatě inervována. Vlastní růst parůžku je řízen centrální nervovou soustavou, přičemž růst každé lodyhy je řízen samostatně. Parůžky jsou inervovány nadočnicovou a spánkovou větví trojklaného nervu, díky čemuž srnec vnímá mechanické dotyky a reaguje na bolest. Tuto skutečnost je možné si ověřit u krotkých srnců chovaných v zajetí v době růstu parůžků. Na jemné mechanické dotyky rukou srnec

(v domácím chovu) reaguje velmi pozitivně. Pokud však lodyhy, resp. jejich růstové vrcholy zmáčkne větší silou, čímž docílíme omezení průtoku krve a parůžek částečně denervujeme, způsobíme srnci krátkodobou bolest. Po uvolnění sevření dojde k reaktivaci cévních a nervových center a srnec se opět zklidní.

Pokusy denervace paroží provedli Wislocký a Singer (1946) tím, že přerušili jelenci viržinskému na rostoucím paroží nadočnicovou a spánkovou nervovou větev. Navzdory této skutečnosti se růst paroží nezastavil a vytloukání a shazování proběhlo v obvyklém časovém období. Na té straně, kde byly nervy přerušeny, však docházelo k častému mechanickému poškození rostoucího parohu. Na počátku období růstu jakoby jelenec úmyslně otíral denervovaný paroh o různé překážky. Následkem mechanických poškození na straně, kde byly nervy přerušeny, vyrostl paroh menších rozměrů a částečně deformovaný.

Regenerace nervových vláken

Rychlost regenerace nervových vláken v rostoucích parůžcích srnce je fenomenální. Nejvyšší parůžky srnce z mého chovu dosáhly 26 cm. Srnec parůžky této délky dokázal vyprodukovat za neuvěřitelných 60 dnů intenzivního růstu (počítáno od vizuálních hrbolků na pučnici po ukončení růstu), což dělá přírůstek 4,3 mm denně, a stejnou rychlostí dorůstají i senzitivní nervy.

U ostatních jelenovitých přežvýkavců je regenerace nervových vláken a současně i cév ještě rychlejší. Například u jelena wapiti z rekordní délkou parohů 164 cm a časového úseku růstu 100 dnů dosahoval přírůstek paroží hmoty a paralelně i nervových vláken fenomenálních 1,64 cm za den!

Je pozoruhodné, že srnec i po vytlučení dokáže s parůžky velmi obratně zacházet, přestože parůžky nejsou inervovány. Byl jsem svědkem, když byly agresivnímu dvouletému srnci, chovanému v zajetí, uřezány oba parůžky ve stupni vidláka těsně nad růží. Srnec si tuto skutečnost zpočátku vůbec neuvědomoval, a když útočil, počínal si úplně stejně jako by parůžky měl na hlavě nasazené v jeho obvyklé délce a před sokem resp. překážkou vždy zastavil na distanční vzdálenost rovnající se délce odřezaných parůžků. Teprve po třech dnech si tuto skutečnost uvědomil a naučil se obratně útočit a zasazovat tvrdé rány samotnými růžemi.

TVORBA RŮŽÍ A PEREL

Dostupné literární prameny a odborné publikace uvádí, že v počáteční fázi růstu nových parůžků se tvoří nejprve růže, a to včetně jejího optického vyklenutí do šířky, teprve poté začíná vyrůstat lodyha. Toto tvrzení bych chtěl na základě vlastních pozorování a poznatků dementovat a uvést na pravou míru. V této biologické oblasti je totiž vše daleko složitější, než se uvádí a než se na první pohled zdá.

Fyziologický vývoj růží

Teprve poté co nově založená lodyha, která roste ve stejné síle, jako je průměr pučnic, dosáhne určité délky, dochází k pozvolné tvorbě růže s viditelným stranovým vyklenutím. U srnců s dobrým parožním potenciálem mohou být růže opticky patrné již v časně fázi vývoje parůžků. Vlohy srnce k parožení v této oblasti pak hrají klíčovou roli! U některých dobře parožících srnců se růže začínají vyvíjet velice brzy, většinou v době, kdy lodyha dosáhne určité délky (přibližně okolo 5 cm), u některých jedinců pak individuálně výšky slechů. Růže přirůstají a progresivně zesilují s růstem lodyh, a to až do doby, než parůžky získají definitivní tvar.

*Srnc s vrozenými vlohami pro tvorbu silných a objemných růží
Růže progresivně zesilují s růstem lodyh až do doby, než parůžky získají definitivní tvar*

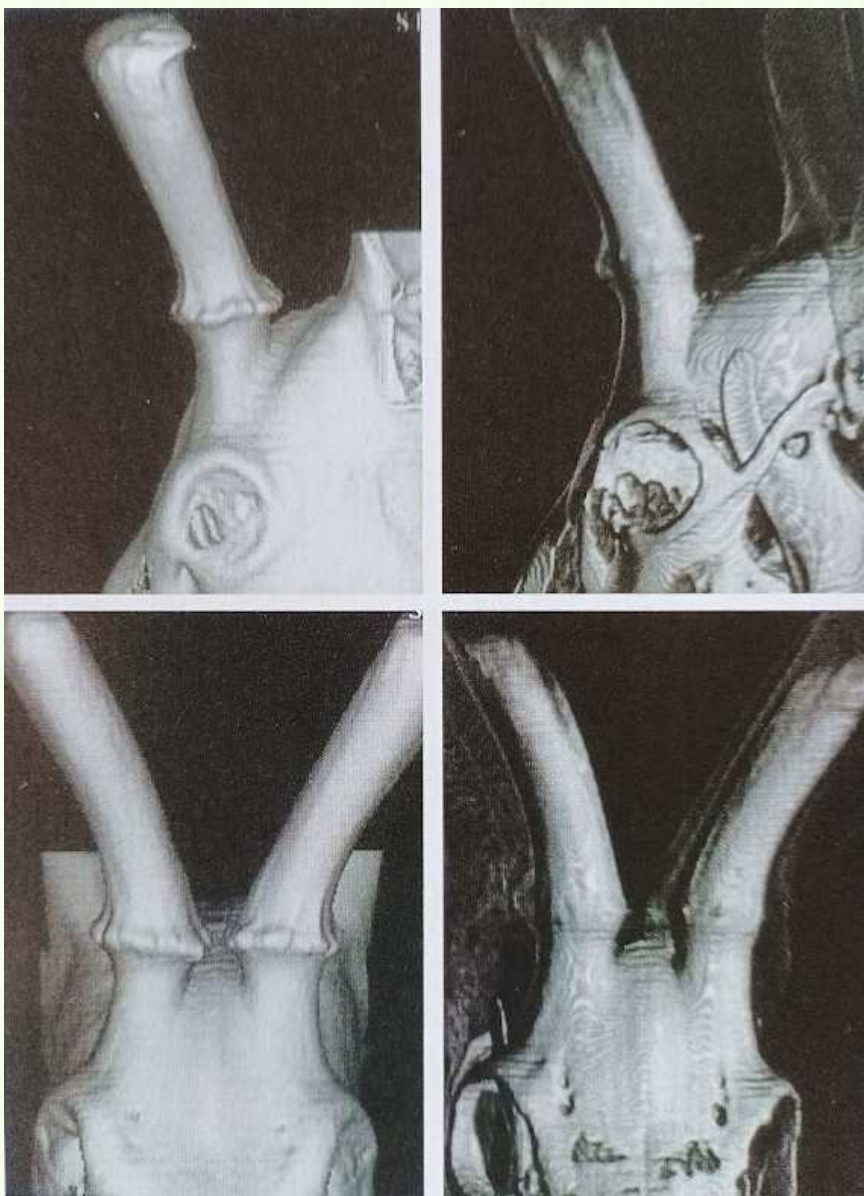
Tato skutečnost je opticky patrná na doprovodných snímcích, které jsou součástí tohoto příspěvku. Zde je nutno přihlídnout ke skutečnosti, že prezentovaný srnec zachycený na snímku disponuje fenomenálním potenciálem pro tvorbu silných a objemných růží. Z toho důvodu jsou růže opticky patrné již v časně fázi vývoje parůžků. Naopak u srnců s menším potenciálem pro jejich tvorbu jsou růže vyhraňovány teprve v závěrečné fázi vývoje parůžků.

Perlení na parůžcích – mýty a fakta

Další informací, kterou lze z literatury získat, je tvrzení, že lodyha má až do ukončení svého výškového růstu téměř hladký povrch bez perel a rýhování a perly se vytvářejí teprve v závěrečné fázi vývoje parůžků. V knize Abnormální parůžky od Ulricha Herbst, která byla přeložena z německého originálu, je zachycen trojrozměrný obraz parůžků

uhynulého srnce, které prošly sofistikovanou zobrazovací technikou počítačového tomografu (CT). V jednotlivých sekvencích je zde možné polotransparentně nahlédnout do nitra rostoucího parůžku a spatřit diferenciaci anatomické stavby a primárně struktury spongiózní (předkostní) tkáně v místě probíhající osifikace.

Tento experiment má z hlediska mysliveckého výzkumu a biologie parožení zajisté vysokou vypovídající hodnotu. Autor však na základě tohoto experimentu a několika autentických snímků učinil závěr a tvrdí, že: „rostoucí parůžky mají do ukončení svého výškového růstu zcela hladký povrch a hrany a perly na lodyhách se tvoří až na samém konci vývoje parůžků“. Tomuto tvrzení bych si však dovolil silně oponovat! Na základě ojedinělého experimentu nelze totiž učinit objektivní závěr a v oblasti biologie parožení ho paušalizovat.

Díky trojrozměrnému obrazu je možné polotransparentně nahlédnout do nitra rostoucího parůžku a opticky postřehnout diferenciaci anatomické struktury spongiózní tkáně

Reprodukce z knihy Abnormální parůžky (Ulrich Herbst)

Na základě rozsáhlé polymorfie srnčích parůžků, diametrálně odlišných genetických dispozic a individuálních schopností srnců produkovat různé typy a tvary parůžků, nelze tuto oblast zevšeobecnit. Parožení je ze všech produkčních schopností srnčí zvěře nejsložitějším a nejnáročnějším tématem a to, co platí u jednoho srnce, nemusí platit u srnce druhého. U některého srnce se perly opticky objevují dříve, u jiného později a někteří srnci nemusí perly vyprodukovat vůbec. Lodyhy takových srnců jsou pak po vytlučení zcela hladké a většinou i výrazně světlejšího zbarvení. Tvorbu perel tedy ovlivňuje celý komplex paralelně působících vnějších a vnitřních faktorů, které se mohou vzájemně ovlivňovat a podmiňovat. Proto zdůrazňuji, že tyto aspekty se musí posuzovat v kontextu se všemi ostatními faktory!

Výsledky cíleného pozorování a monitoringu

Na základě mých pozorování a častých fyzických kontaktů s rostoucími parůžky srnců různých genetických dispozic a potenciálů, které jsem v průběhu svého privátního výzkumu odchoval, mohu konstatovat, že zejména perly se u dobře parožících srnců začínají objevovat již v časně fázi vývoje parůžků, tedy přibližně v době, kdy se z lodyhy začne oddělovat přední výsada. Perly se s postupujícím růstem progresivně zvětšují, a to až do doby, než dorostou a dotvoří se do konečné podoby. Čím větší schopností pro tvorbu bohatého a výrazného perlení srnec disponuje, tím rychleji se na ronících parůžcích perly objevují. Tvrzení některých autorů, že perly a rýhy se tvoří až v závěrečné fázi vývoje parůžků, je nesprávné a bylo ovlivněno pozorováním jedinců, jejichž schopnost tvořit na lodyhách perly byla výrazně omezena!

Tvary a velikosti perel

Tvar, postavení a velikost perel jsou ovlivněny několika vzájemně se ovlivňujícími a podmiňujícími faktory. Každý srnec má geneticky daný vlastní typ perel, které se v průběhu jeho života (vlivem různých okolností) mohou měnit. V letech špatných pro parožení může být produkce perel u srnce omezena či dokonce úplně zastavena. Naopak v letech dobrých pro parožení mohou být parůžky poseté perly. Ve svém chovu jsem pozoroval i genetické linie srnců, které perly vůbec neprodukovali a v každém roce, bez ohledu na ostatní vlivy a faktory, měli parůžky vždy zcela hladké. Někteří z nich dokonce dosahovali fenomenálních trofejových parametrů a medailových hodnot!

*Tvary perel na parůžcích jsou různorodé
Každý srnec má geneticky daný vlastní typ perel, které se v průběhu
jeho života
(vlivem různých okolností) mohou měnit*

Tvary perel na parůžcích jsou různorodé a u každého srnce originální. Podle schopnosti srnce produkovat perly mohou na lodyhách vyrůstat rozmanité formy a útvary. Perla může mít podobu ostrého nebo tupého kužele různého postavení. Perly na lodyze mohou být drobné či opticky výrazné, po obvodu lodyhy nestejně roztroušené, samostatně postavené nebo srůstají v ploché atypické formy a útvary. Srncům s dobrým potenciálem pro tvorbu perel, kterým není produkce perel nijak omezena, mohou na lodyze vyrůstat přímo až bizarní, atypicky formované útvary perel, které mohou na lodyze vyrůstat v jednotlivých etážích. Největší perly a jejich nejhustší seskupení je vždy na vnitřní a zadní straně spodní části lodyhy, většinou podél cévních řečišť.

Proces osifikace parůžků

Jakmile parůžek doroste do konečného tvaru, postupně zmineralizuje až do konců výsad. Směrem od pučnice k vrcholu se parůžek postupně vyztužuje minerálními látkami a primárně chrupavčitá tkáň se mění v tkáň kostní, čímž parůžek získává definitivní tvar a pevnost. Podélné rýhování na lodyhách, které může být u některých jedinců velmi výrazné, je otiskem kdysi vyživujících cév. Na fotografii je pro demonstraci zachycen parůžek s výrazným rýhováním.

Mezi vědci, kteří se v minulosti zabývali studiem osifikace paroží, existovaly dva různé názory. Jedna verze stála na tvrzení, že paroží se zpevňuje na základě chrupavčito-pojivovém, tzn. že osifikaci paroží předchází vznik chrupavky. Druhý názor říká, že osifikace vzniká na podkladě pojivové tkáně, to znamená, že pojivová tkáň se mění přímo v kost.

Výsledky nejnovějších výzkumů svědčí spíše o tom, že v paroží probíhají oba typy osifikace. Embrionální tkáň prochází nejprve stádiem chrupavky a posléze stádiem osifikace. Experimentálně bylo též prokázáno, že proces osifikace paroží se velmi podobá osifikaci patologické, která probíhá např. při regeneraci zlomenin dlouhých kostí. Tyto vědecké práce jsou zvláště zajímavé ve světle výzkumů, které se zabývají stimulačním vlivem traumatizace na rostoucím parožím (úmyslně způsobeným poraněním rostoucího parůžku).

Časový úsek mineralizace parůžků

V souvislosti s osifikací parůžků je dobré vědět, jak dlouhý je časový úsek mineralizace od ukončení růstu parůžků do doby jejich vytlučení. Této otázce se žádná vědecká práce hlouběji nikdy nevěnovala. Na základě mých cílených pozorování a zjištěných faktů a skutečností mohu konstatovat, že délka mineralizace je v závislosti na síle vyprodukovaných parůžků a zdravotním stavu jedince individuálně značně rozdílná. Z toho důvodu nelze sestavit všeobecně platný manuál tak, aby byl platný pro všechny poměry a všechny parožíci srnce. V této oblasti totiž významně záleží na parožním potenciálu jedince a schopnosti organismu transferovat minerální látky do parůžků a přeměňovat je v kostní tkáň. S touto skutečností významně souvisí i příjem potravy v době parožení, který je s růstem parůžků a paralelně mineralizací v přímé interakci.

*Časový úsek mineralizace od ukončení růstu do vytlučení je v závislosti na síle vyprodukovaných parůžků a zdravotním stavu jedince individuálně značně rozdílný
Tomuto srnci (175 b. CIC) mineralizovaly parůžky 22 dní*

Ve vztahu k mineralizaci paroží je také nutno přihlédnout ke skutečnosti, že čím hmotnatější parůžky srnec vyprodukuje, tím déle trvá celková mineralizace (vyztužování parůžků minerálními látky). Z toho důvodu nelze srovnávat například časový úsek mineralizace parůžků slabého vidláka s časovým úsekem silného šesteráka, který svými trofejovými parametry dosáhl medailové hodnoty. Na základě vlastních pozorování mohu všeobecně konstatovat, že časový úsek mineralizace od ukončení růstu do doby jejich vytlučení se pohybuje v závislosti na zdravotním stavu jedince a síle vyprodukovaných parůžků v průměru 10 – 25 dnů.

Časový úsek mineralizace u tohoto srnce (85b. CIC) činil pouhých 12 dnů

HORMONÁLNÍ ŘÍZENÍ RŮSTU PARŮŽKŮ

Vývojový cyklus srnčích parůžků je velice citlivý a nesmírně složitý hormonální proces, který je řízen centrální nervovou soustavou a sofistikovaným cévním a nervovým systémem. Podle dosavadních znalostí podněcuje růst parůžků zejména růstový hormon podvěsku mozkového (hypofýzy) a hormon štítné žlázy. Skutečnost, že vyměšování hormonu z hypofýzy řídí hladinu testosteronu, byla dokázána výzkumem na laboratorních a domácích zvířatech. Celý paroží cyklus je tedy ovlivněn množstvím testosteronu v krvi. V době, kdy má srnec nejnižší hladinu testosteronu, má parůžky v růstu. Vlivem zvyšující se hladiny testosteronu se růst zastavuje, parůžky se zpevňují minerálními látkami, lýčí zasychá a srnec se ho zbavuje vytloukáním. Naopak po skončení říje hladina testosteronu klesá, a klesne-li pod určitou limitní hranici, srnec parůžky shodí.

Fakta a skutečnosti v oblasti hormonálního řízení

Růst parůžků podněcuje růstový hormon somatotropin, který je vylučován předním lalokem hypofýzy. Již mnohokrát bylo dokázáno, že paroží na hlavě jelenovitých lze udržet libovolně dlouho, a to především injekční aplikací příslušných dávek pohlavních hormonů jak samčích (testosteron), tak samičích (estradiol). Např. srnec může při podávání těchto látek nosit stejné parůžky třeba dva i více let. Období lze naopak i zkrátit např. kastrací jedince, což jsem výstižně popsal a obrazově doložil v druhém díle trilogie zaměřeném na abnormální srnčí parůžky a příčiny jejich vzniku.

Růst parůžků souvisí s činností samčích pohlavních žláz, při jejichž poškození dochází u parůžků k růstovým poruchám. Samčí pohlavní hormon testosteron utlumuje vyměšování růstového hormonu, růst parůžku ustává a podporuje spolu s hormony nadledvinek jeho vyztužování minerálními látkami. Tvorbu parůžků tedy ovládá celá soustava žláz s vnitřní sekrecí, přičemž řídící úlohu má hypofýza, která je ovlivňována denním světlem.

Koncem léta, tedy v době po říji, ustává velmi rychle činnost pohlavních žláz – ráží. Tím pohlavní hormon přestává brzdit vliv růstového hormonu hypofýzy a v pučnici dojde k iniciování procesů, završených odpadnutím parůžků. Celý koloběh tvorby parůžků tak může znovu začít.

Hormon testosteron a jeho nezastupitelná funkce

U srnců držených v zajetí se dá vývoj parůžků experimentálně ovlivňovat aplikací různých hormonů. Například androgeny (samčí hormony) brzdí vliv estrogenů (samičích hormonů) a obráceně. Pro pochopení všech souvislostí spojených s touto problematikou uvedu několik příkladů.

Pokud srnci v době, kdy má parůžky v růstu, aplikujeme (intramuskulárně, resp. intravenózně) pohlavní hormon testosteron, zastavíme mu růst parůžků. Parůžky vývojově ustrnou ve stupni, v kterém se nacházely těsně před aplikací testosteronu. Tedy například když srnci, který by běžně produkoval parůžky šesteráka, aplikujeme

testosteron v době, kdy se mu z lodyhy začnou členit přední výsady, vyrostou mu namísto parůžků šesteráka parůžky ve stupni vidláka. Aplikací testosteronu se tedy okamžitě zastaví vývoj parůžků ve fázi, v které se aktuálně nacházely.

Pokud srnci testosteron aplikujeme v době před shozením parůžků, srnec parůžky ve standardním termínu neshodí a bude parůžky nosit celé následující období. Časově řízenými aplikacemi pohlavního hormonu testosteronu tak můžeme ovlivnit celý vývojový cyklus parůžků a docílit například toho, že srnec bude stejné parůžky nosit celé následující období nebo klidně i celý život.

VLIV SLUNEČNÍHO ZÁŘENÍ NA VÝVOJ SRNČÍCH PARŮŽKŮ

Myslivecké literatury často uvádí, že významným faktorem ovlivňujícím kvalitu a sílu parůžků je sluneční svit. Všeobecně se uvádí, že délka a intenzita slunečního svitu je v přímé interakci s růstem paroží, generuje vitamín D a ovlivňuje vstřebávání, resp. ukládání minerálních látek v organismu.

Mýty a fakta v oblasti parožení

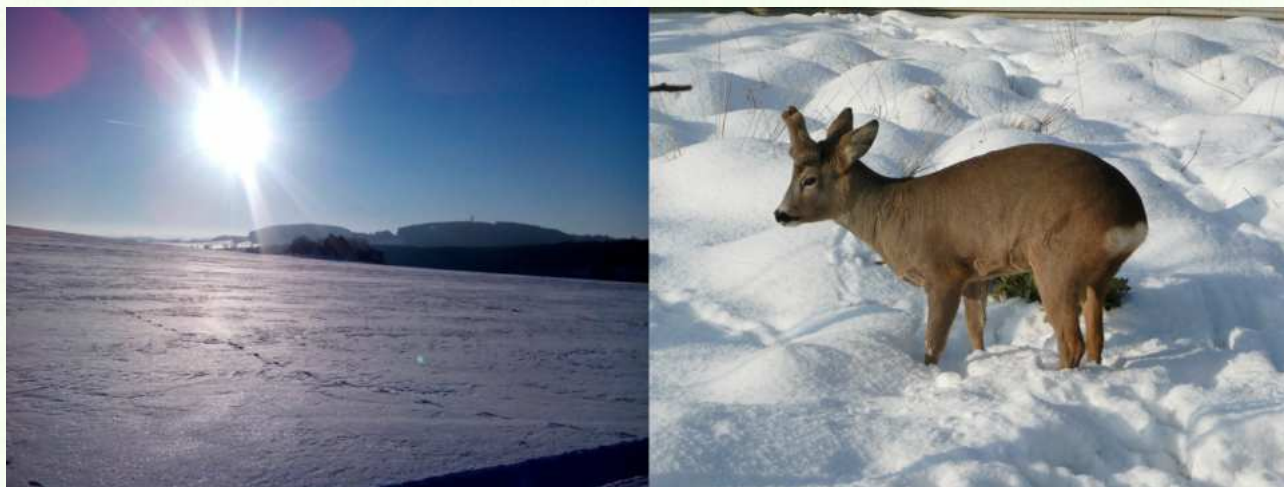
Ověřováním platnosti tohoto faktoru jsem se v průběhu svého privátního výzkumu biologie srnčí zvěře intenzivně zabýval a v závislosti na charakteru počasí a délky slunečního svitu vyhodnocoval u srnců dle známého biologického věku. Má měření přinesla na poli myslivosti velice zajímavá zjištění. Ukázalo se, že platnost těchto zakořeněných ukazatelů a dogmat nemá příliš vysokou vypovídající hodnotu a v myslivecké praxi se nedá paušalizovat. Výsledky exaktních měření jasně ukázaly, že doba sluneční aktivity není v takové míře uplatnitelnosti, jak se často uvádí, a na sílu a celkovou expresi parůžků nemá příliš velký vliv.

Z důvodu objektivity a vypovídající hodnoty jsem délku sluneční aktivity vyhodnocoval v průběhu uplynulých deseti let. Mohu konstatovat, že délka sluneční aktivity byla v různých letech sledovaného zimního období značně rozdílná a dle mých záznamů se pohybovala v rozmezí od 80 do 370 hodin (měřeno v období prosinec, leden a únor).

Sluneční aktivita ve vztahu k růstu parůžků

Na tomto místě mohu říci, že ani rok 2012, v kterém jsem zaznamenal nejvíce sluneční aktivity (celkem 370 hodin), nepřinesl kýžená očekávání a nedošlo k produkci silných trofejí. Srnci v experimentálních výbězích nasazovali objemově standardní parůžky, hodné jejich genetickým dispozicím, individuálním parožním potenciálům a zejména průměrům pučnic. Významným příkladem této skutečnosti je trofej mého nejsilnějšího srnce zájmového chovu Júlínka, která v tomto slunečném a pro parožení „příznivém“ roce (oproti loňské) spadla o významných 15 bodů CIC. V následujícím roce (2013), který nebyl zdaleka tak slunečný jako rok 2012, došlo u Júlínka k nárůstu o 42 bodů, tedy ze 186 na rekordních 223 bodů CIC. Na tomto místě musím upozornit, že Júlínek, stejně tak jako

všichni ostatní vyhodnocování srnci, byl krmen v každém roce stejným krmivem. Takže je naprosto vyloučené, že k zesílení trofeje došlo vlivem změny výživy, která by mohla ovlivnit dynamiku a akceleraci růstu parůžků.

Výsledky exaktních pozorování ukázaly, že délka sluneční aktivity nemá na sílu a celkovou expresi srnčích parůžků prakticky žádný vliv

Mám vypořováváno, že v obdobích, kdy došlo k nárůstu silných, resp. medailových trofejí, neměl sluneční svit příliš velký vliv a význam. V této oblasti totiž více záleží na genetickém potenciálu a individuálních schopnostech srnce produkovat silné trofeje. Společně s kvalitní výživou se pak může pozitivně ovlivnit růst parůžků.

V této oblasti je navíc nutno přihlédnout k diametrálně odlišným typům a charakterům honiteb. Ve vztahu k délce slunečního svitu a jeho významu pro parožení by se měla více zohlednit i skutečnost, že srnci žijících ve stinných lesních komplexích nejsou slunečními paprsky prakticky vůbec ovlivněni. V této oblasti se naopak mohou více uplatnit srnci z polních honiteb, kteří v době parožení žijí v otevřené kulturní krajině a jsou téměř celý den vystaveni slunečnímu záření.

Na základě mých pozorování mohu konstatovat, že ani charakter počasí, resp. teplota vzduchu nemá na růst a celkovou expresi parůžků příliš velký vliv. Zejména extrémně teplé zimní počasí v době růstu paroží se nemusí vždy vést k produkci silných trofejí, jak se často uvádí. Podle mého názoru a získaných zkušeností je v oblasti parožení vše mnohem složitější.

Klimatické faktory a kvalitní výživa

Jak jsem již uvedl výše, teplotně mírná zima nemusí vždy vést k silným trofejím. Mám vypořováváno, že je tomu spíše naopak. V drsnějších zimách, kdy teplota vzduchu i přes den padá pod bod mrazu, bývají parůžky srnců daleko silnější, než v zimách mírných, bez sněhové pokrývky. Vysvětlení je nasnadě a je naprosto jednoduché. Jednak není tak výrazná zamořenost parazitů, kteří v teplejších zimách snáze přežívají a negativně ovlivňují vývoj parůžků. Velký akcent však dávám na skutečnost, že srnčí zvěř navštěvuje krmná zařízení ve větší dynamice a frekvenci a tím odebírá větší množství nutričně významných jaderných krmiv. Kvalitní jaderné krmivo ve vztahu k látkové výměně se po

jejím správném biologickém využití transformuje v kvalitní a silnou trofej. V honitbách, kde se správně a smysluplně provádí péče o zvěř v podobě podzimního a zimního příkrmování, je možné vychovat trofejově nejsilnější jedince.

Vyhodnocení a závěr

Analýzou nashromážděných dat a výsledků mohu udělat jediný objektivní závěr. Délka a intenzita slunečního svitu, stejně tak klimaticky „příznivé“ podmínky, kdy se teplota vzduchu pohybuje vysoko nad bodem mrazu, nemá prakticky žádný vliv na produkci kvalitních a silných trofejí! Na expresi a celkovou sílu parůžků mají vliv jiné faktory, jako je zejména zdravotní a kondiční stav jedince, genetický a parožní potenciál a v neposlední řadě předkládaná potrava v době parožení. Hlavní akcent však dávám na klidový faktor (pohodu jedince), který je nadřazen všem ostatním faktorům a v oblasti parožení hraje naprosto klíčovou roli. Jedině klid společně s dobrým zdravotním stavem a kvalitní výživou dokážou ovlivnit kvalitu a sílu parůžků.

Myslivost v Libereckém kraji za období 2008 – 2022

Ing. Jana Žáková

Liberecký kraj, Oddělení vodního a lesního
hospodářství - myslivost, rybářství, týrání
zvířat

Přehled o honitbách, výměry, lov zvěře za daný rok, včetně početních stavů zvěře, které byly vykázány při sčítání k 31. 3. jsou uváděny v souhrnném výkazu o honitbách, který je podle statistického zjišťování každoročně vykazován uživatelem honitby a zpracováván prostřednictvím obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, krajským úřadem až po Ministerstvo zemědělství. Myslivecká statistika je vedena od 60. let 20. století a lze ji nalézt na webových stránkách Českého statistického úřadu.

Základní údaje

V Libereckém kraji je podle základních údajů myslivecké statistiky za rok 2022 – 238.930 ha honební plochy, z toho: 117.720 ha zemědělské půdy, 108.434 ha lesní půdy, 2.883 ha vodní plochy a 9.893 ha ostatních pozemků. Podle vlastnického vztahu je v Libereckém kraji 6 obor o výměře 480 ha, 1 samostatná bažantnice o výměře 85 ha, 3 bažantnice (část honitby) o souhrnné výměře 433 ha. Počet držitelů loveckých lístků je 3.074. Zvěř se vyskytuje ve 211 honitbách, z nichž je 73 honiteb vlastních a 138 společenstevních, z toho 191 honiteb je pronajatých a ve 20 honitbách je myslivost provozována ve vlastní režii. Průměrná výměra všech 212 honiteb v LK je 1.132 ha, průměrná výměra 6 obor v LK je 80 ha, výměra samostatné bažantnice je 85 ha a průměrná výměra bažantnice (jako částí honitby) je 144 ha.

Lov zvěře

Lov zvěře a jeho rozložení podle pohlaví jsou údaje, které zajímají každého myslivce a z hlediska škod i vlastníky pozemků. Ze spárkaté zvěře byl plán lovu za rok 2022 u zvěře jelení 1.189 ks, lov byl 1.465 ks (úhyn 113 ks), u zvěře dančí byl lov 613 ks, plán lovu 306 ks (úhyn 71 ks), u zvěře mufloní byl lov 412 ks a plán lovu 389 ks (úhyn 52 ks). Plán nebyl splněn (o 1.393 ks) u zvěře srnčí, neboť samotný lov byl 4.100 ks, plán lovu byl 5.493 ks, úhyn však činil 2.013 ks. Plán lovu byl víc než dvojnásobně splněn u zvěře černé, kdy plán lovu byl 2.385 ks a lov byl 5.661 ks, z toho bylo odloveno 1.334 ks kňourů, 1.130 ks bachyň a 3.197 ks selat. Úhyn u černé zvěře byl 24 ks kňourů, 18 ks bachyň a 75 ks selat.

Plán lovu zvěře zaječí byl 281 ks, lov byl 111 ks (úhyn 56 ks) a u zvěře bažantí byl plán lovu 1.610 ks, lov byl 3.789 ks (úhyn 47 ks).

Jarní sčítané stavy zvěře k 31.3. 2023 jsou podle statistického zjišťování u jelení zvěře 1.372 ks, u dančí zvěře 885 ks, u mufloní zvěře 749 ks, u srnčí zvěře 9.332 ks, u zvěře černé 1.903 ks, u zvěře zaječí 4.472 ks a zvěře bažantí 2.142 ks.

Ostatní druhy zvěře

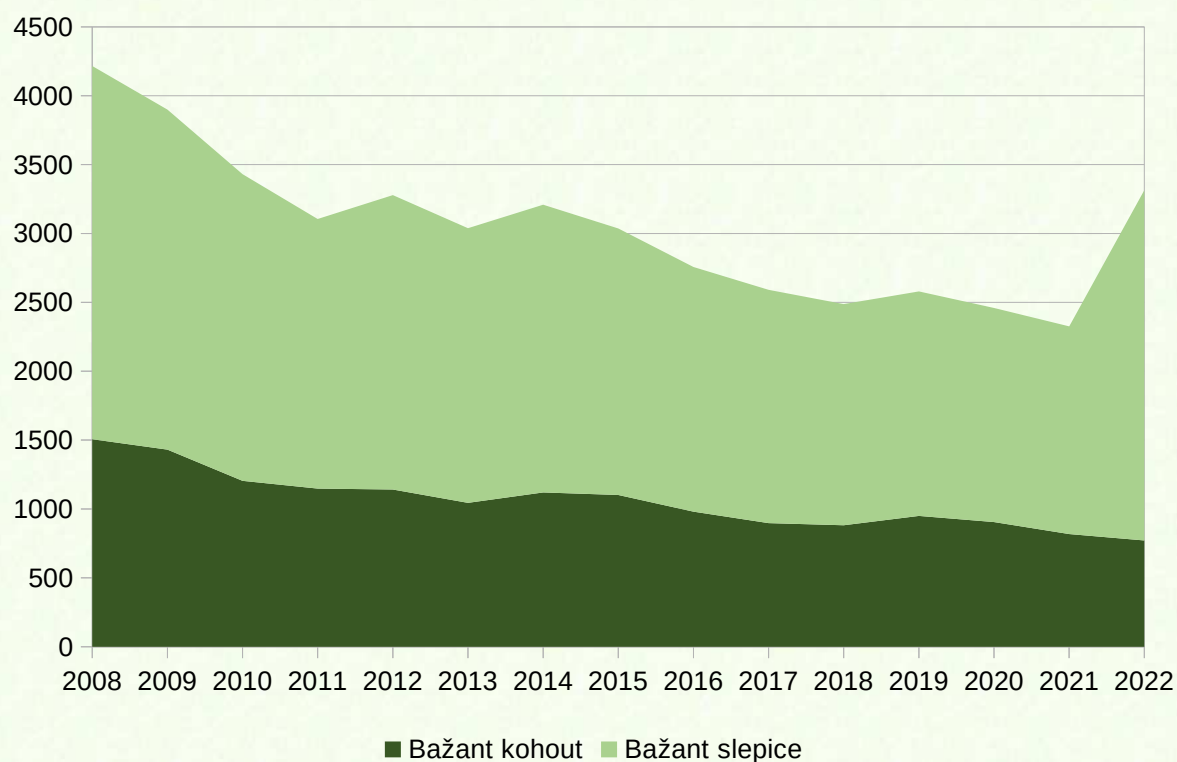
Nyní se dostáváme k druhům zvěře, které nelze, z hlediska statistických údajů, objektivně zhodnotit. Jsou to především druhy zvěře uvedené na čtvrté straně ročního statistického výkazu.

Výskyt některých druhů zvěře a jejich lov – liška obecná (stav 3.402 ks, lov 3.691 ks, pomocí norníků 38 ks), jezevec lesní (stav 1.925 ks, lov 287 ks), kuna lesní a skalní (stav 3.068 ks a lov 280 ks), holub hřivnáč (stav 7.466 ks, lov 339 ks), straka obecná (stav 5.163 ks, lov 405 ks), vrána obecná (stav 1.692 ks, lov 46 ks), tchoř tmavý (stav 322 ks a 2 ks), hrdlička zahradní (stav 2.700 ks), špaček obecný (stav 14.861 ks), vydra říční (stav 146 ks), kormorán velký (stav 451 ks), krkavec velký (stav 3.320 ks), volavka popelavá (stav 1.101 ks), výr velký (stav 302 ks), sluka lesní (stav 1.397 ks), tetřívek obecný (stav 31 ks).

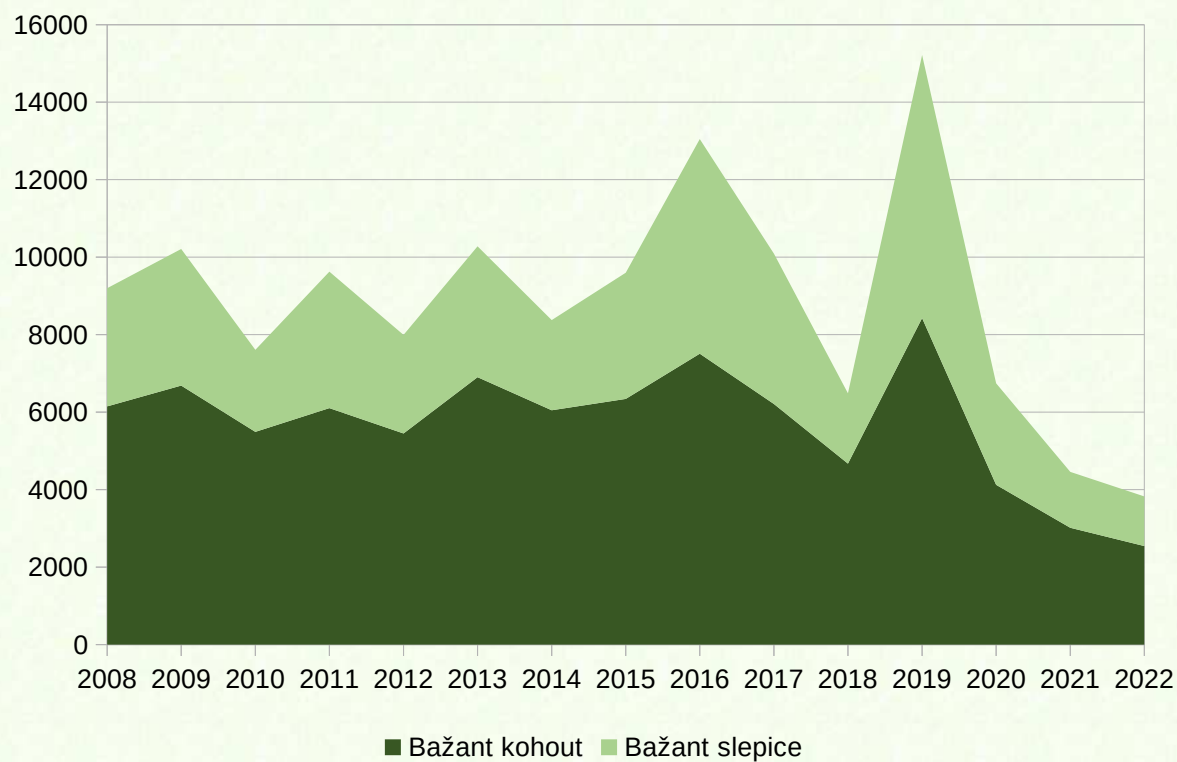
Zavlečené druhy

Dále je zde uveden lov dalších druhů živočichů, kteří nejsou zvěří, jedná se o druhy zavlečené a v naší přírodě nežádoucí, např. mýval severní 52 ks, psík mývalovitý 346 ks, norek americký 16 ks a nutrie říční 158 ks.

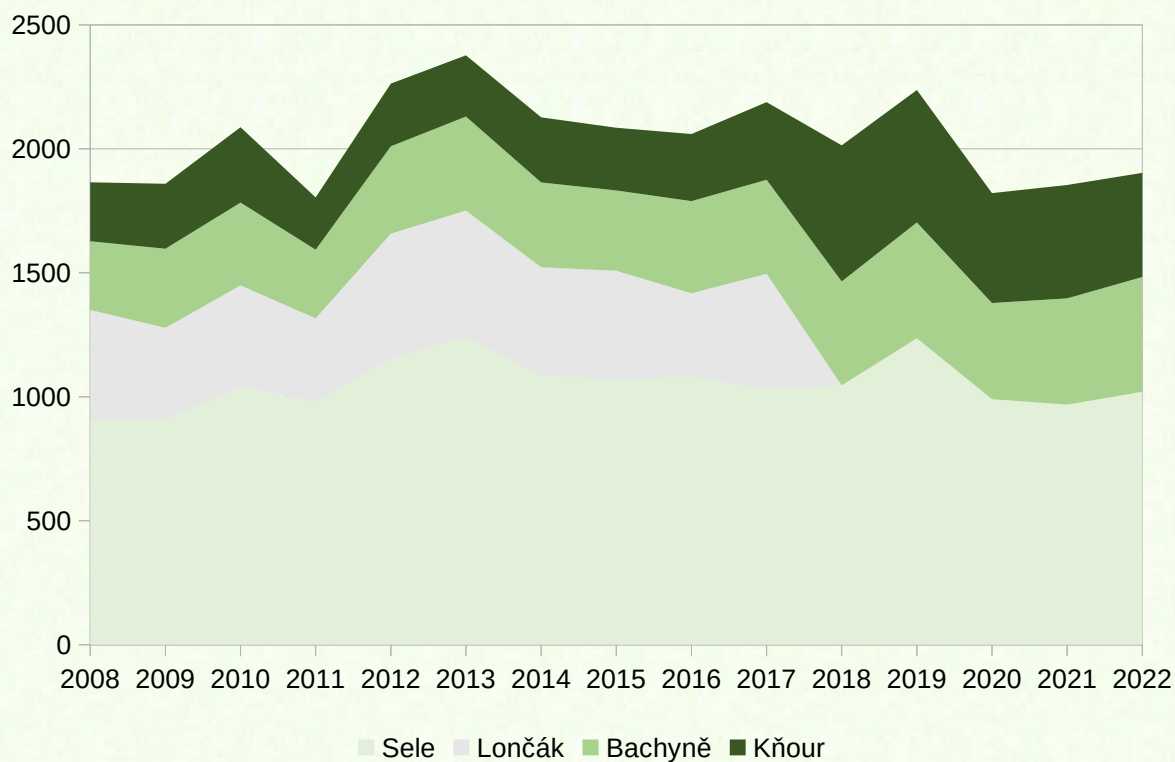
Bažant obecný - Jarní kmenový stav (2008 - 2022)

Bažant obecný - Lov (2008 - 2022)

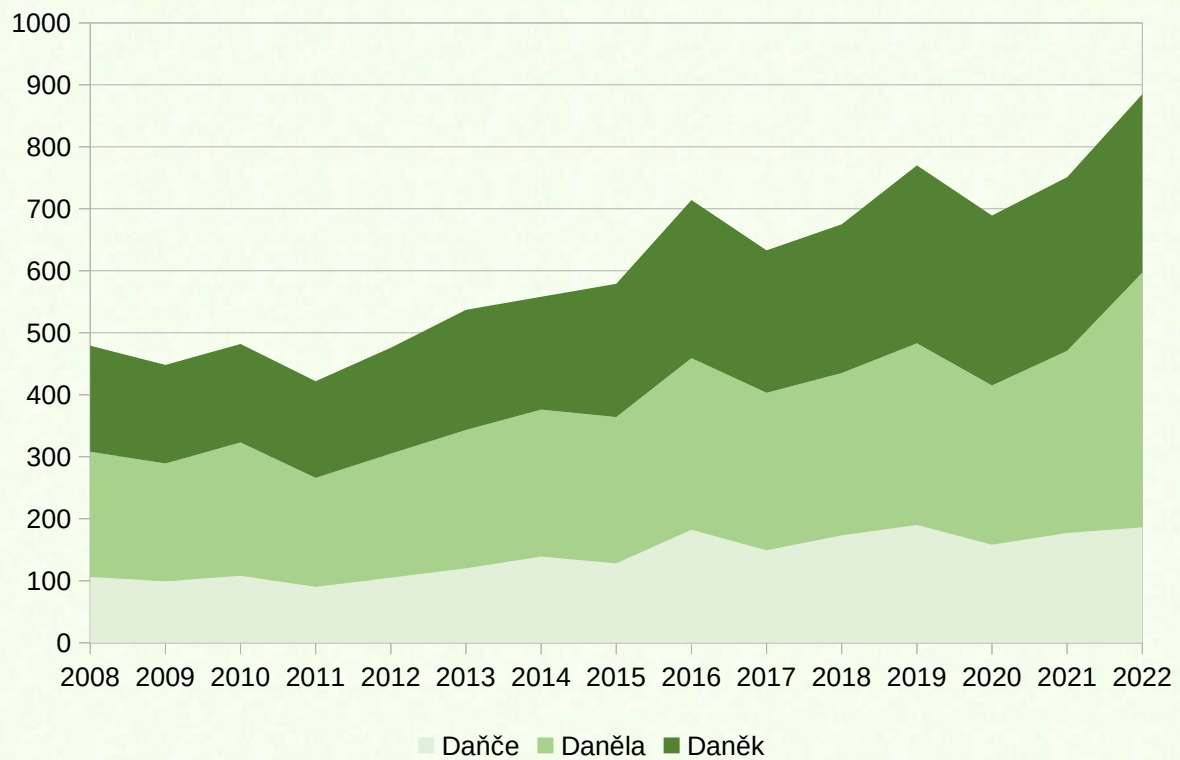
Černá - Jarní kmenový stav (2008 - 2022)

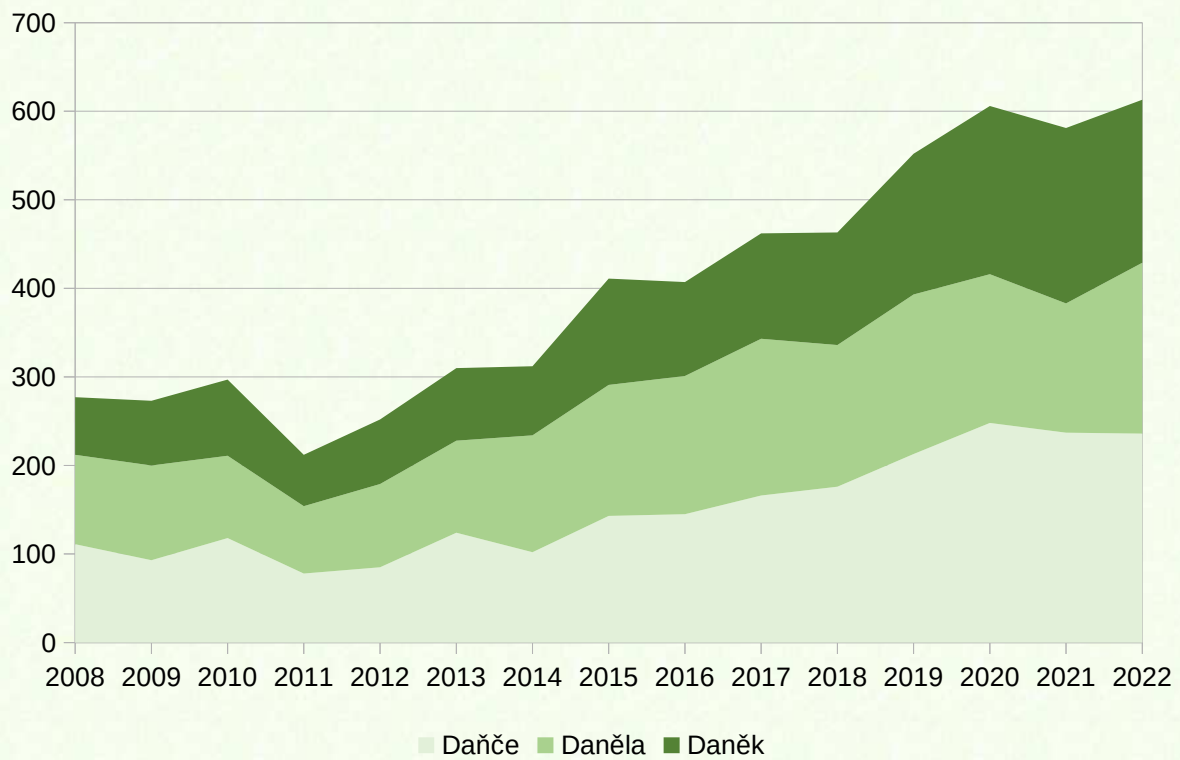
Černá - Lov (2008 - 2022)

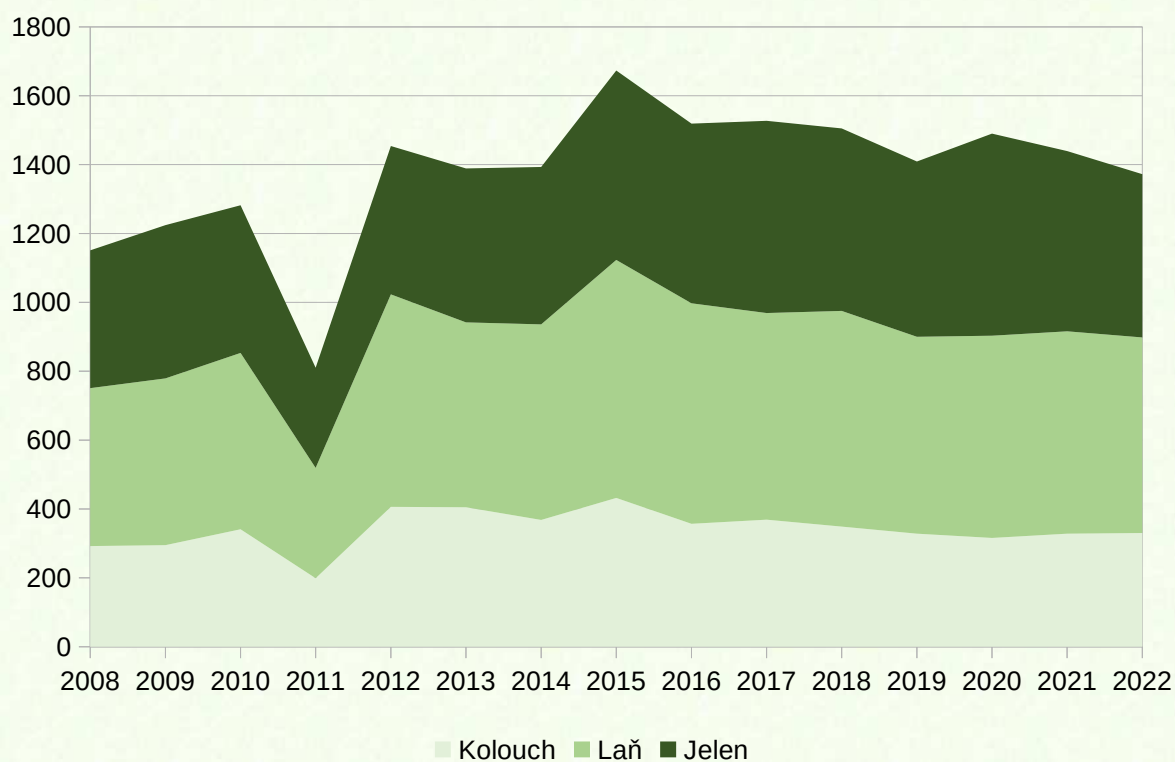
Dančí - Jarní kmenový stav (2008 - 2022)

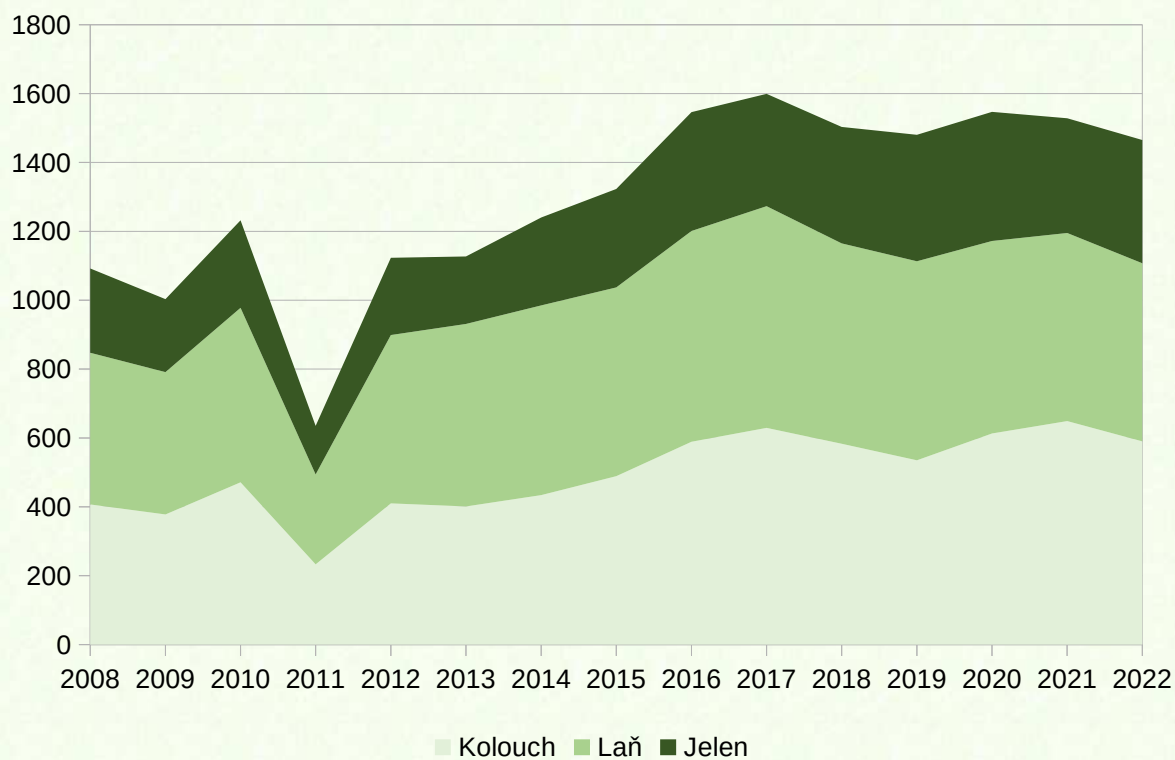
Dančí - Lov (2008 - 2022)

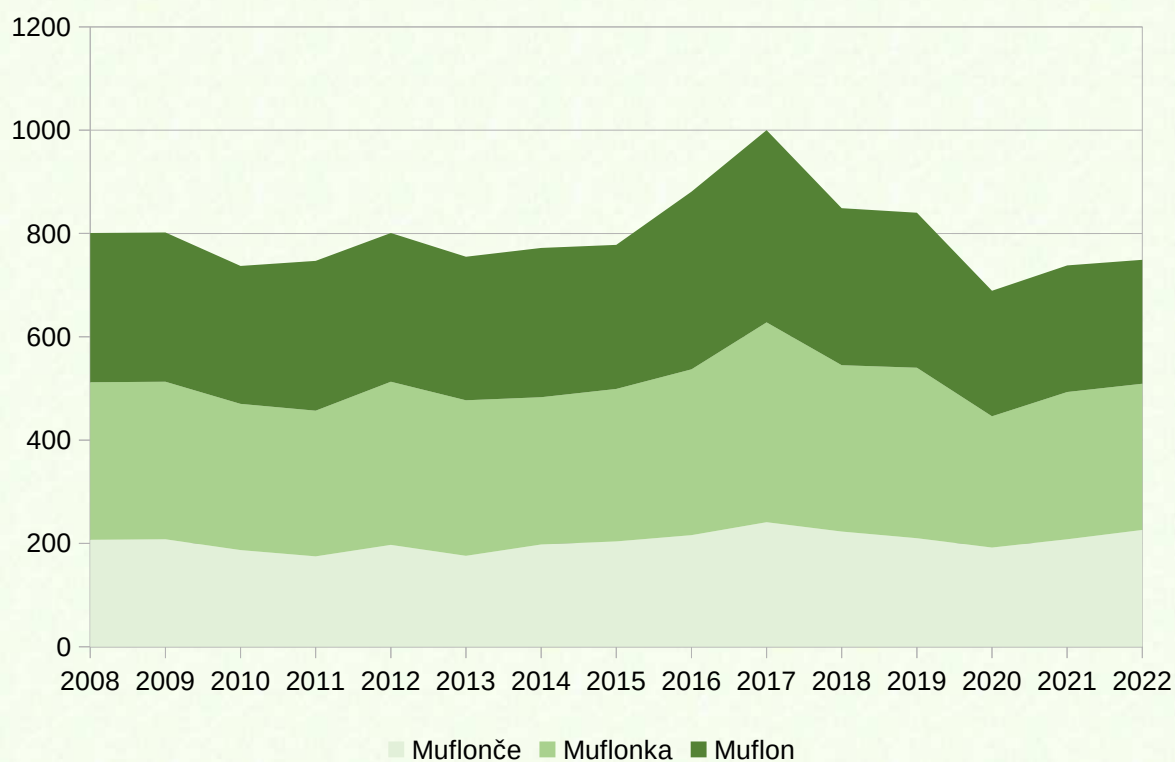
Jelení - Jarní kmenový stav (2008 - 2022)

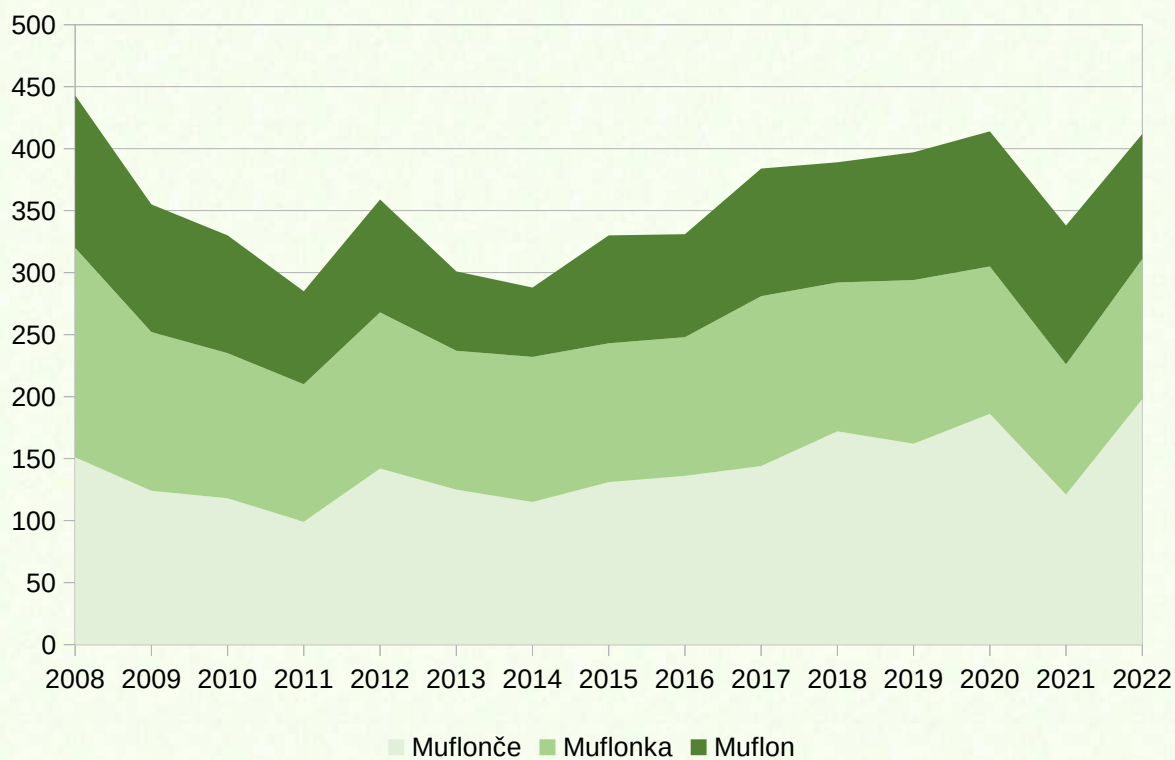
Jelení - Lov (2008 - 2022)

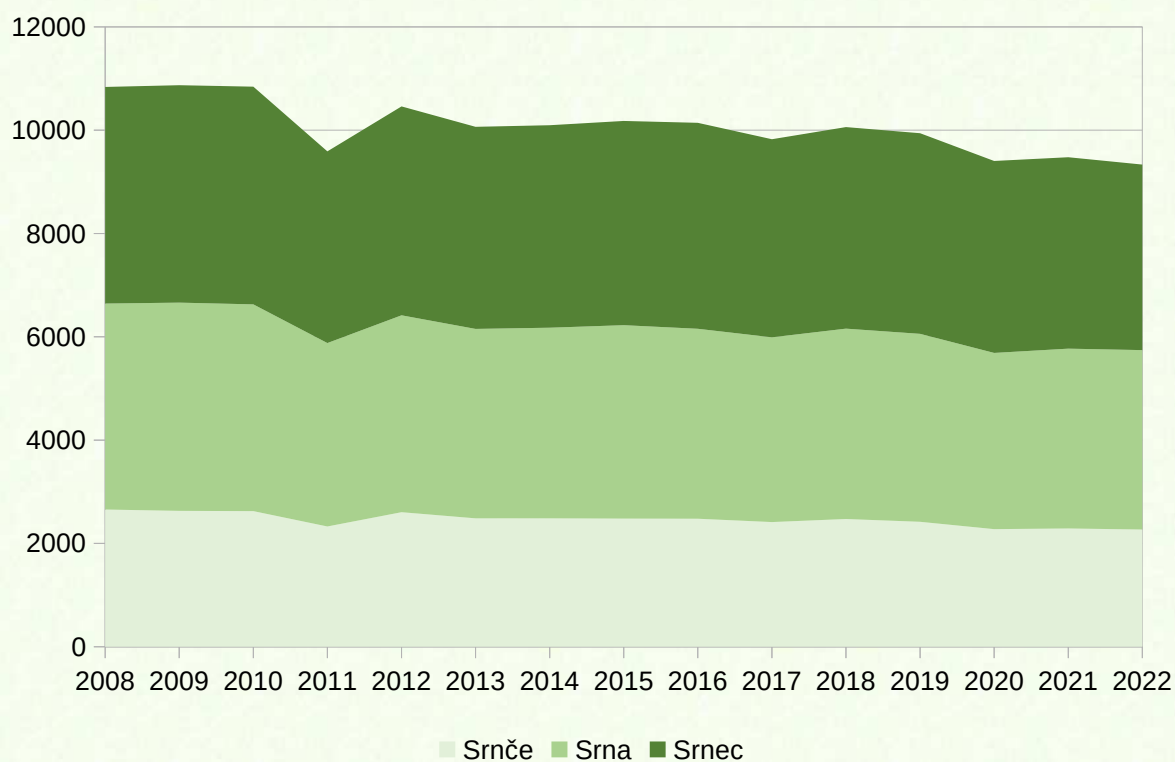
Mufloní - Jarní kmenový stav (2008 - 2022)

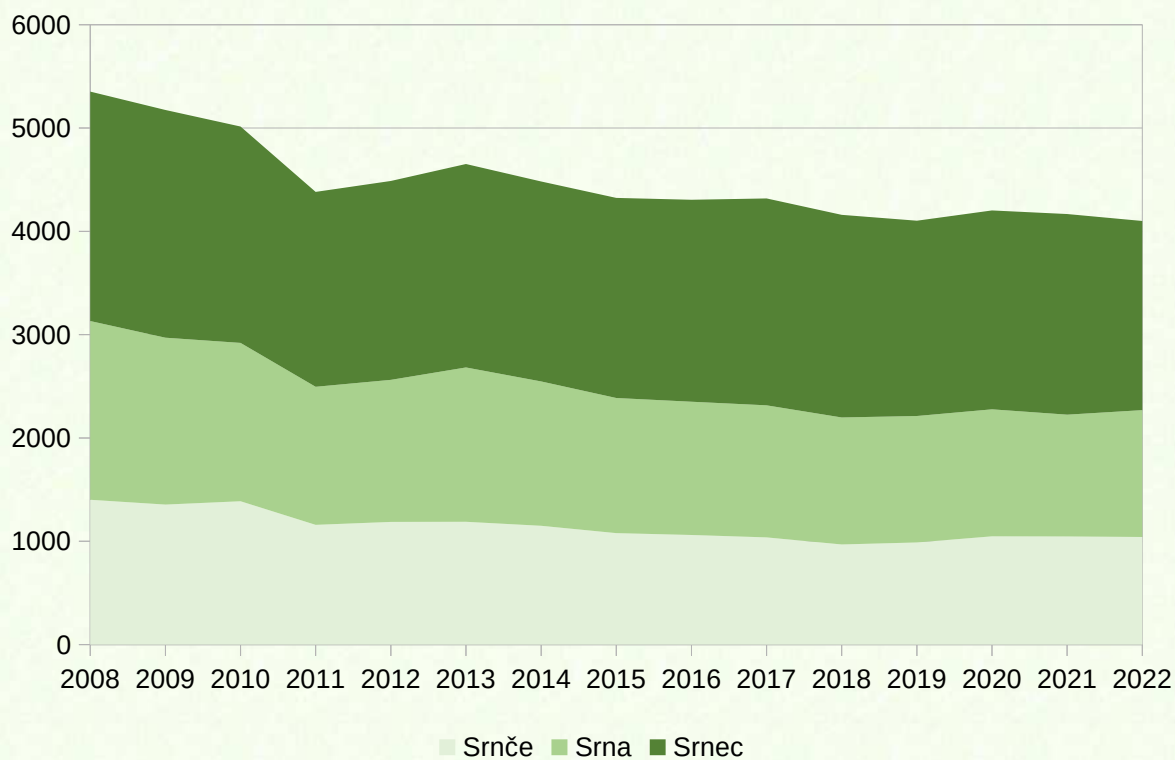
Mufloní - Lov (2008 - 2022)

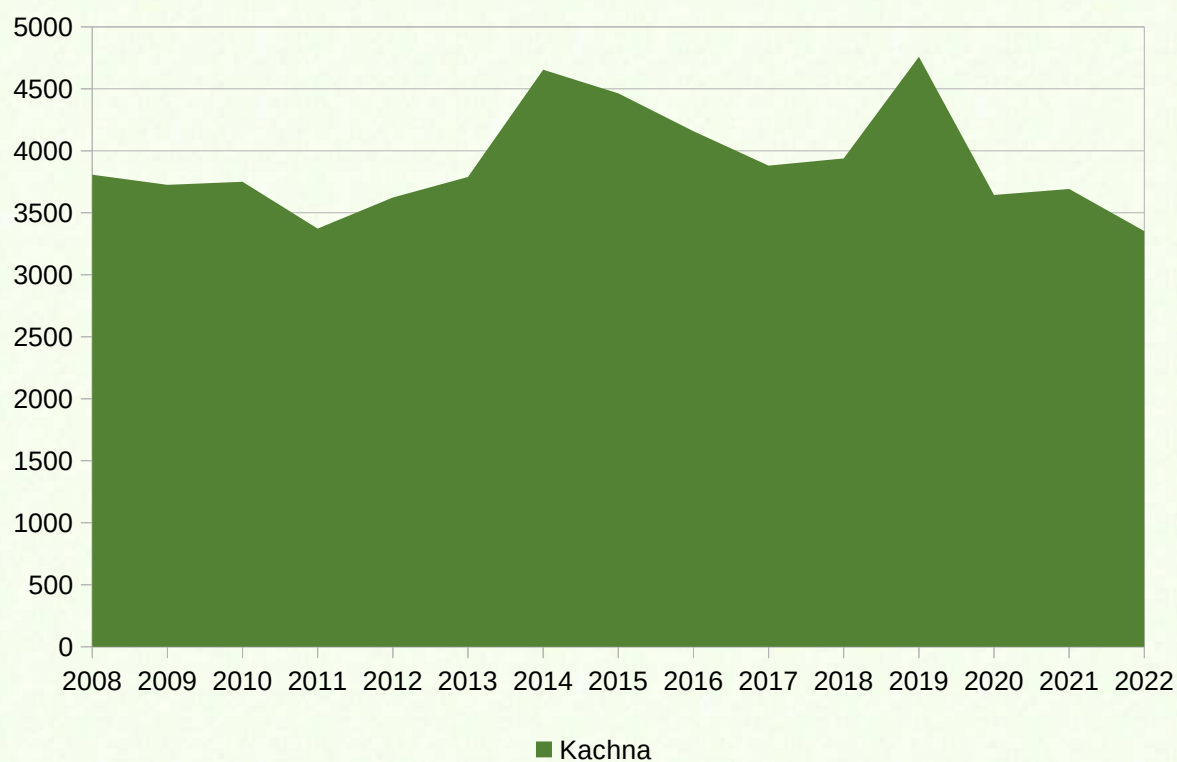
Srnčí - Jarní kmenový stav (2008 - 2022)

Srnčí - Lov (2008 - 2022)

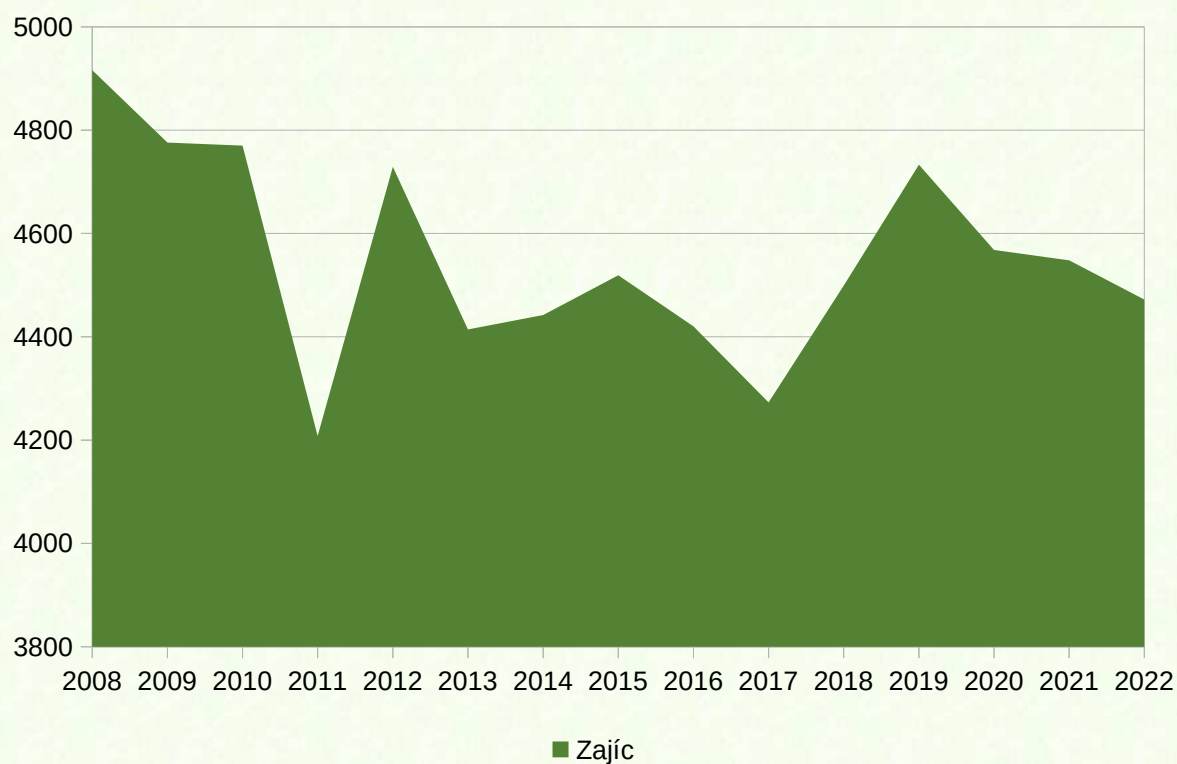
Kachna - Jarní kmenový stav (2008 - 2022)

Kachna - Lov (2008 - 2022)

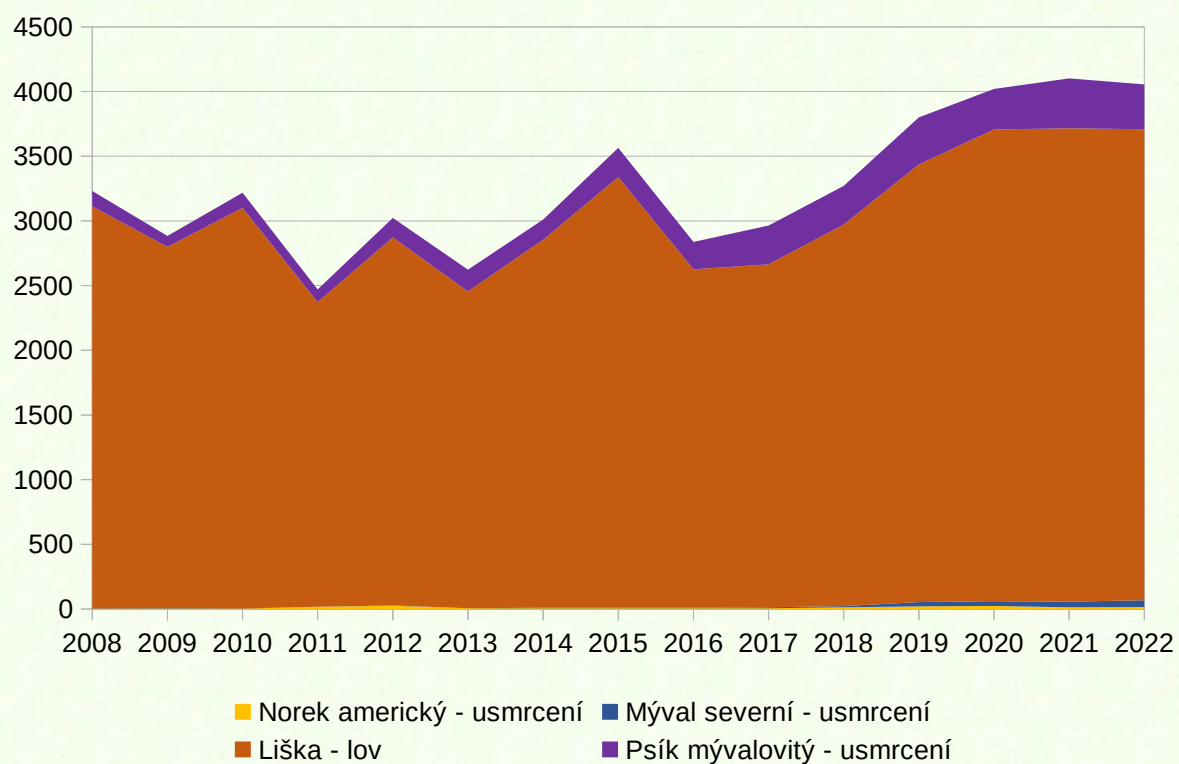
Zajíc - Jarní kmenový stav (2008 - 2022)

Zajíc - Lov (2008 - 2022)

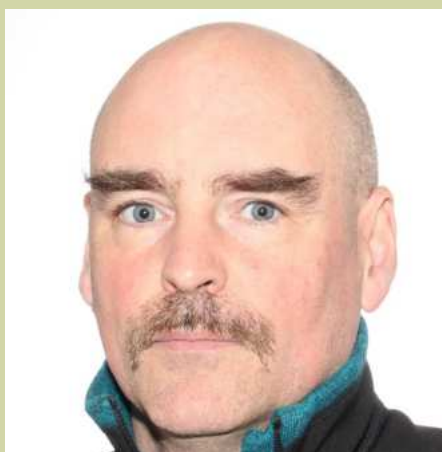
Liška, psík, mýval, norek - Lov/usmrčení (2008 - 2022)

Podpora myslivosti z veřejných rozpočtů v roce 2024

Ing. Adam Sládek

Liberecký kraj, Oddělení vodního a lesního
hospodářství - lesnické dotace

DOTACE Z ROZPOČTU MINISTERSTVA ZEMĚDĚLSTVÍ A MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

 Příspěvky poskytované uživatelům honiteb

 Příspěvky poskytované vlastníkům loveckých psů a loveckých dravců

Pravidla poskytování finančních příspěvků na vybrané myslivecké činnosti jsou upraveny v části třetí **nařízení vlády č. 30/2014 Sb., o stanovení závazných pravidel poskytování finančních příspěvků na hospodaření v lesích a na vybrané myslivecké činnosti** (dále jen nařízení vlády).

Pokud byl předmět příspěvku splněn na území národního parku, je podacím místem Ministerstvo životního prostředí. Pokud byl předmět příspěvku splněn na pozemku, který je objektem důležitým pro obranu státu, je podacím místem Ministerstvo zemědělství. Ve všech ostatních případech je podacím místem příslušný **krajský úřad**.

Žádosti se podávají v písemné či elektronické podobě k příslušnému podacímu místu do 31. srpna za období předchozích dvanácti kalendářních měsíců (v případě příspěvků na snižování početních stavů kormorána velkého či prasete divokého za poslední ukončený hospodářský rok). Žádosti se vyhotovují v aplikaci „modul pro žadatele“.

Právnícké osoby (mj. i spolky, honební společenstva, církve), které podle zákona č. 37/2021 Sb. mají povinnost evidovat skutečné majitele, jsou povinny k žádosti přikládat výpis údajů z evidence skutečných majitelů platných k okamžiku podání žádosti (výpis nesmí být starší 3 měsíců).

Finanční příspěvek se neposkytne, pokud je celková výše finančního příspěvku požadovaného v žádosti nižší než 1.000,- Kč.

Komplexní informace pak lze získat na webové stránce:

<https://eagri.cz/public/portal/mze/lesy/dotace-v-lesnim-hospodarstvi-a-myslivosti/financni-prispevky-na-vybrane-myslivecke/prispevky-na-vybrane-myslivecke-cinnosti>

FINANČNÍ PŘÍSPĚVKY POSKYTOVANÉ UŽIVATELŮM HONITEB

Oprávněným žadatelem o finanční příspěvky poskytované uživatelům honitby je osoba, která byla uživatelem honitby v době splnění předmětu příspěvku. Žádost se za každou honitbu podává samostatně a pouze jednou za příspěvkové období.

Zvýrazněny a podrobněji rozepsány jsou dotační tituly související s prevencí proti šíření afrického moru prasat.

Finanční příspěvek na zlepšování životního prostředí zvěře (§ 37 nařízení vlády)

Zkrácený název příspěvku	Jednotky	Sazba v Kč
Políčka pro zvěř	Kč/ha	8.000
Napajedla pro zvěř	Kč/ks	1.000
Betonové nory	Kč/ks	2.000
Lapací zařízení	Kč/ks	1.000
Hnízdní budky pro vodní ptáky	Kč/ks	500
Instalace stacionárních nebo mobilních odchyťových zařízení na spárkatou zvěř	Kč/ks	16.000
Krmelce pro drobnou zvěř	Kč/ks	1.000
Akusticko - světelné plašiče zvěře	Kč/ks	2.000
Krmivo pro vybrané druhy spárkaté zvěře v přezimovací obůrce sčítaný jedinec jelena evropského sčítaný jedinec daňka skvrnitého, siky japonského nebo muflona		
	Kč/ks	1.000
	Kč/ks	500

Instalace stacionárních nebo mobilních odchyťových zařízení na spárkatou zvěř

Podmínky a požadavky:

- Maximální počet 1 ks na 150 ha honitby
- Pokud je zařízení konstruováno jako bedna nebo klec, musí být vybaveno samospouštěcím zařízením a zařízením pro přenos signálu o uzavření klece
- Příspěvek lze poskytnout jednou za 10 let

Přílohy k žádosti:

- Prohlášení uživatele honitby, že vlastníkem, nájemcem nebo pachtýřem dotčeného honebního pozemku byl vydán předchozí souhlas s vybudováním a umístěním zařízení, na které je požadován příspěvek, na jeho honebním pozemku
- Zákres do mapy v měřítku 1 : 25 000 nebo 1 : 10 000, včetně zakresu odchyťových zařízení instalovaných v minulých letech, na které byl poskytnut příspěvek
- Technická dokumentace

Finanční příspěvek na podporu ohrožených druhů zvěře a zajíce polního (§ 38 nařízení vlády)

Zkrácený název příspěvku	Jednotky	Sazba v Kč
Vypuštění tetřeva hlušce	Kč/ks	8.000
Vypuštění tetřívka obecného	Kč/ks	5.000
Vypuštění koroptve polní	Kč/ks	250
Vypuštění zajíce polního	Kč/ks	1.500
Přenosné přístřešky pro koroptve	Kč/ks	200

Finanční příspěvek na oborní chovy zvěře se vzácnými druhy nebo poddruhy (§ 39 nařízení vlády)

Zkrácený název příspěvku	Jednotky	Sazba v Kč
Oborní chov kozy bezoárové	Kč/ks	1.500
Oborní chov bílého jelena	Kč/ks	1.500

Finanční příspěvek na použití dravců v ochraně rostlin (§ 40 nařízení vlády)

Zkrácený název příspěvku	Jednotky	Sazba v Kč
Hnízdní podložky a budky	Kč/ks	150
Lovecká stanoviště pro dravce (berličky)	Kč/ks	40

Finanční příspěvek na preventivní veterinárně léčebné akce a zdolávání nákaz v chovech zvěře (§ 41 nařízení vlády)

- Nákup a aplikace veterinárního antiparazitického přípravku pro léčbu parazitóz u spárkaté zvěře
- Sazba finančního příspěvku 200,- Kč/kg
- Laboratorně provedené veterinární vyšetření směřující ke zjišťování nákaz v chovech zvěře
- Sazba finančního příspěvku 80 % skutečně vynaložených přímých nákladů na laboratorní vyšetření

Finanční příspěvek na snižování početních stavů kormorána velkého (§ 41a nařízení vlády)

Zkrácený název příspěvku	Jednotky	Sazba v Kč
Ulovení kormorána velkého	Kč/ks	500

Finanční příspěvek na snižování početních stavů prasete divokého (§ 41b nařízení vlády)

Zkrácený název příspěvku	Jednotky	Sazba v Kč
Příspěvek na snižování početních stavů prasete divokého	Kč/ks	2.000

Podmínky a požadavky:

- Příspěvek se poskytuje na každý kus, kterým byl v příslušné honitbě v posledním uzavřeném hospodářském roce překročen roční průměr odlovu za 5 předchozích hospodářských roků.
- Pro výpočet výše příspěvku se za poslední uzavřený hospodářský rok použijí pouze kusy vyšetřené na přítomnost svalovce v akreditované laboratoři, ve státním veterinárním ústavu nebo v laboratoři s příslušným povolením krajské veterinární správy, uvedené v evidenci kusů vyšetřených na přítomnost svalovce, pokud zároveň byly k tomuto vyšetření předloženy v podobě vyšetřitelného vzorku a s pírkiem (ocasem). Do objednávky laboratorního vyšetření musí uživatel honitby uvést název honitby, evidenční číslo honitby a označení plomby. Toto lze nahradit dokladem o dodávce uloveného kusu jinému subjektu povinnému zajistit úřední veterinární prohlídku. V takovém dokladu o dodávce musí být uvedena plomba uloveného kusu a odběratelem musí být potvrzena dodávku kusu s pírkiem (ocasem).

Finanční příspěvek na ozeleňování krajiny včetně oplocování dřevin (§ 41c nařízení vlády)

- Založení nových remízků mimo pozemky určené k plnění funkcí lesa
- Výsadba plodonosných dřevin mimo pozemky určené k plnění funkcí lesa

Zkrácený název příspěvku	Jednotky	Sazba v Kč
výsadba keřů	Kč/ks	50
výsadba a ochrana poloodrostků	Kč/ks	80
výsadba a ochrana odrostků	Kč/ks	100

Finanční příspěvek na chladicí zařízení pro ulovenou zvěř (§ 41d nařízení vlády)

Sazba finančního příspěvku:

- 50 % skutečně vynaložených přímých nákladů na nákup a zprovoznění chladicího zařízení a jeho součástí (bez DPH, na jejíž odpočet žadatel – plátce DPH uplatnil nárok), nejvýše však může příspěvek činit 40.000,- Kč

Podmínky a požadavky:

- Jedná se o chladicí zařízení pro uchování ulovené zvěře ve visu
- V rámci jedné honitby se příspěvek poskytuje jednou za 5 let
- Příspěvek je poskytován v režimu de minimis

Přílohy k žádosti:

- Čestné prohlášení žadatele o podporu v režimu de minimis
- Kopie dokladu o schválení nebo o registraci chladicího zařízení krajskou veterinární správou
- Kopie účetních nebo daňových dokladů vztahujících se k nákupu a zprovoznění chladicího zařízení a jeho součástí
- Fotodokumentace chladicího zařízení nebo stavby obsahující chladicí zařízení s jejich zobrazením ze tří stran, a fotodokumentace výrobního štítku chladicího zařízení

FINANČNÍ PŘÍSPĚVKY POSKYTOVANÉ VLASTNÍKŮM LOVECKÝCH PSŮ A LOVECKÝCH DRAVCŮ

Finanční příspěvek na chov a výcvik národních plemen loveckých psů (§ 43 nařízení vlády)

Zkrácený název příspěvku	Jednotky	Sazba v Kč
Úspěšně vykonaná zkouška psa z výkonu u plemen psů		
český teriér	Kč/výkon	2.000
český fousek	Kč/výkon	2.000

Oprávněným žadatelem je vlastník loveckého psa.

Podmínky a požadavky:

- Úspěšné vykonání zkoušky z výkonu
- Příspěvek lze poskytnout za splnění každého výkonu jedenkrát za život psa

Finanční příspěvek na chov a výcvik loveckých dravců (§ 44 nařízení vlády)

Zkrácený název příspěvku	Jednotky	Sazba v Kč
Úspěšný odchov loveckého dravce vyvedeného z umělého chovu		
jestřáb lesní	Kč/ks	7.000
sokol stěhovavý	Kč/ks	5.000
rarož velký	Kč/ks	5.000
orel skalní	Kč/ks	5.000

Oprávněným žadatelem je vlastník chovu loveckého dravce vyvedeného z umělého chovu.

DOTACE Z ROZPOČTU LIBERECKÉHO KRAJE

Ve druhé polovině roku 2023 byl poskytován příspěvek uživatelům honiteb v rámci dotačního programu Podpora myslivosti, jež bude s největší pravděpodobností pokračovat i v roce 2024.

Účelem je **nákup a zprovoznění chladicího zařízení a jeho součástí pro uchování ulovené zvěře ve visu, v rámci prevence proti šíření afrického moru prasat.**

Sazba finančního příspěvku:

- 50 % skutečně vynaložených přímých nákladů na nákup a zprovoznění chladicího zařízení a jeho součástí (bez DPH, na jejíž odpočet žadatel – plátce DPH uplatnil nárok), nejvýše však může příspěvek činit 30.000,- Kč na jedno chladicí zařízení

Podmínky a požadavky:

- Dotace se poskytuje uživatelům honiteb, které se nacházejí z větší části honitby na území Libereckého kraje a alespoň část honitby se nachází v den podání žádosti ve vymezeném uzavřeném pásmu I nebo ve vymezeném uzavřeném pásmu II vyhlášenými v rámci mimořádných veterinárních opatření Krajskou veterinární správou Státní veterinární správy pro Liberecký kraj z důvodu zamezení šíření nebezpečné nákazy - afrického moru prasat v Libereckém kraji.
- Dotace se neposkytne, pokud celková výše dotace je nižší než 5.000,- Kč.

- Příspěvek je poskytován v režimu de minimis.
- Povinná doba udržitelnosti projektu – minimální doba, po kterou je chladicí zařízení ve vlastnictví žadatele a neslouží jinému účelu než uchovávání ulovené zvěře, jsou tři roky.

Přílohy k žádosti:

- Čestné prohlášení žadatele o podporu v režimu de minimis.
- Kopie účetních nebo daňových dokladů vztahujících se k nákupu a zprovoznění chladicího zařízení a jeho součástí.
- Fotodokumentace chladicího zařízení nebo stavby obsahující chladicí zařízení s jejich zobrazením ze tří stran, a fotodokumentace výrobního štítku chladicího zařízení.
- Je-li žadatelem o poskytnutí finančního příspěvku právnická osoba evidující skutečného majitele podle zákona č. 37/2021 Sb., o evidenci skutečných majitelů, přikládá k žádosti úplný výpis údajů o skutečném majiteli právnické osoby platných k okamžiku podání žádosti, který není starší než 3 měsíce od okamžiku podání žádosti.

V případě schválení předmětného dotačního programu Podpora myslivosti příslušnými orgány Libereckého kraje bude pravděpodobně sběr žádostí zahájen od 1.5.2024 na realizace provedené od 1.1.2024 do 31.12.2024.

Komplexní informace vč. aktuálních podmínek dotačního programu pak lze získat na webové stránce:

<https://dotace.kraj-lbc.cz/hospodareni-v-lesich>

Závěrečné slovo

Václav Langr

Předseda ČMMJ, z.s., okresního
mysliveckého spolku Jablonec nad Nisou

Vážení myslivci a přátelé myslivosti,

v letošním roce 2024 jsme měli tu čest uspořádat krajskou mysliveckou konferenci my, jako ČMMJ, z.s., OMS Jablonec nad Nisou. Jako každoročně byla vyhlášena osobnost myslivosti Libereckého kraje. Dále následovala přednáška Ing. Libora Dostála na téma zvěř, lov a myslivost v Jizerských horách. V dalším bloku nás seznámil p. Tomáš Cýrus s praktickými zkušenostmi a dopady AMP v oblasti Frýdlantského výběžku. Před polední pauzou jsme měli možnost vyslechnout přednášku Ing. Ondřeje Salaby, Ph.D. na téma „Moderní trendy v taxidermii“. Odpolední blok patřil již jen p. Pavlu Schererovi a jeho přednášce o srnčí zvěři v teorii a praxi.

V průběhu celé konference bylo možno prohlédnout vystavená díla malíře zvěře Jiřího Židlického.

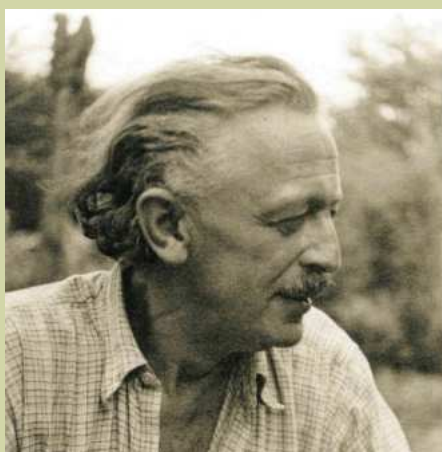
Závěrem patří poděkování všem, kteří se podíleli na přípravě a realizaci krajské myslivecké konference a to Libereckému kraji za poskytnutí prostoru a financí. Dále pak všem přednášejícím a nesmíme také zapomenout na ty, kteří zajistili pro naši konferenci zázemí.

MYSLIVOSTI ZDAR!

Přehlídka děl malíře Jiřího Židlického

Václav Langr

Předseda ČMMJ, z.s., okresního
mysliveckého spolku Jablonec nad Nisou

U příležitosti konání Krajské myslivecké konference si Vám dovoluujeme zprostředkovat i výstavu malířských děl, dle mého soudu, jednoho z nejlepších, ne-li nejlepšího českého malíře zvěře, Jiřího Židlického. Jiří Židlický se narodil 27.5.1895 v Novém Městě na Moravě. Po úspěšném složení maturitní zkoušky se věnoval studiu vodohospodářskému na ČVUT. Při studiu bydlel u svého strýce Dr. F. X. Harlase, který mu poskytl umělecké vedení. Jeho studia přerušila I. světová válka. Prošel mnoha bojišti v Rusku, Maďarsku, Slovensku. V té době maluje převážně krajiny a drobnější studie. Ještě během války, při rekonvalescenci po zranění, navštěvuje malířskou školu F. Engelmüllera. Po skončení válečného konfliktu se ke studiu nevrátil, ale nechal se zapsat do 3. ročníku Vyššího lesnického ústavu v Zákupích. Toto studium však také nedokončil a nastoupil jako lesní adjunkt na polesí Fryšava. Zde načerpává mnoho inspirace ke svým výtvarným dílům. Po několika letech se vrací ke studiu pojistné matematiky, po jejímž dokončení je zaměstnán u Ministerstva sociální péče. Čas také využívá k dalšímu uměleckému studiu u F. Engelmüllera, B. Klimeše-Koziny, L. Vacátka st. V roce 1943 odchází pro nemoc na odpočinek a plně se věnuje výtvarnému umění.

Za svůj nepříliš dlouhý život namaluje nepočet děl. Olejů, pastelů, kreseb tužkou, uhlem, tuší. Ilustroval 74 knih, dále vytvořil mnoho ilustrací do časopisů, pohlednic, diplomů a plakátů. Jeho výtečná znalost anatomie zvěře je nepřekonatelná a je signifikantní ve všech jeho dílech. Při pohledu na jeho obrazy se divák stává nedílnou součástí děje, který se odehrává na obraze. Jiří Židlický umírá ve věku 55 let 7.10.1950. Jeho náhlým úmrtím odchází talentovaný umělec, kterého dílo obdivují nejen myslivci stále.

A ptáte se proč právě Jiří Židlický, a ne například Otakar Číla nebo Stanislav Lolek, by měl být tím nejlepším malířem zvěře? Je to velmi jednoduché. Dokázal precizně vyjádřit pohyb zvěře. Zvládl zachytit a vystihnout chování zvěře v různých obdobích roku. Je pro něj charakteristické i naprosto přesné vystižení barevnosti přírody a ukotvení zvěře v ní. Mnohdy musíte pečlivě pátrat, abyste v díle našli všechny kusy zvěře. Typicky patrné je to u olejů. Oceňujeme u něj zachycení prostoru a hloubky pomocí pastózní malby. Jedinečné u něj bylo i vyjádření stáří zvěře i nálady krajiny. Zkrátka Jiří Židlický byl opravdu malířem zvěře.

Uspořádaná výstava je jen malou ochutnávkou nezaměnitelného stylu tvorby Jiřího Židlického.

Ledňáček

Tužka na kartonu, 27 × 27 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Sedmihlásek hajní

Pastel na papíře, 40,5 × 30,5 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Zvonci zelení v hnízdě

Pastel na papíře, 36,5 × 30 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Bekasina větší

Tužka na kartonu, 32 × 31,5 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Zátiší s bekasinami

Olej na desce, 67,5 × 45,5 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Sedící morčáci

Pastel na papíře, 39,5 × 29,5 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Morčáci

Pastel na kartonu, 42 × 33 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Bažanti

Olej na překližce, 150 × 120 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Bažanti v travině

Olej na překližce, 55,5 × 81,5 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Tetřev

Tužka na kartonu, 31 × 26 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Vzlétající ostralky

Olej na sololitu, 64,5 × 70,5 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Husy

Pastel na kartonu, 33 × 41,5 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Pět tetřívků

Olej na sololitu, 63,5 × 46 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

11 tetřívků na horské loučce

Olej na desce, 119 × 148,5 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Srnec se srnou

Olej na desce, 58,5 × 73 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Srnčí v polomu

Uhel s bělobou na překližce, 116 × 116,5 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

V lese

Olej na překližce, 120 × 120 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Souboj daňků, v pozadí daňčí holá

Pastel na kartonu, 47,5 × 68,5 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

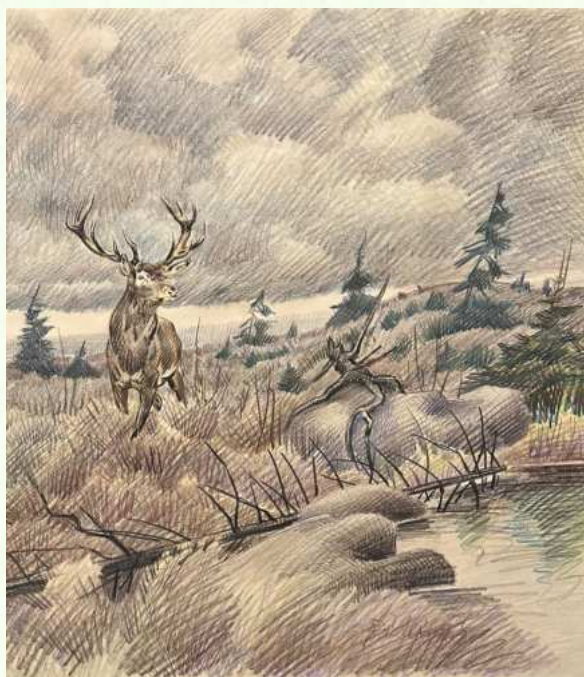
Běžící stádo Megalocerosů

Olej na kartonu, 66 × 97 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Jelen svatý Hubert

Uhel na překližce, 118,5 × 157,5 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Jelen na pasece

Pastel na papíře, 52 × 42 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Pět jelenů vycházející z lesa

Pastel na papíře, 42 × 53,5 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Laně na pastvě

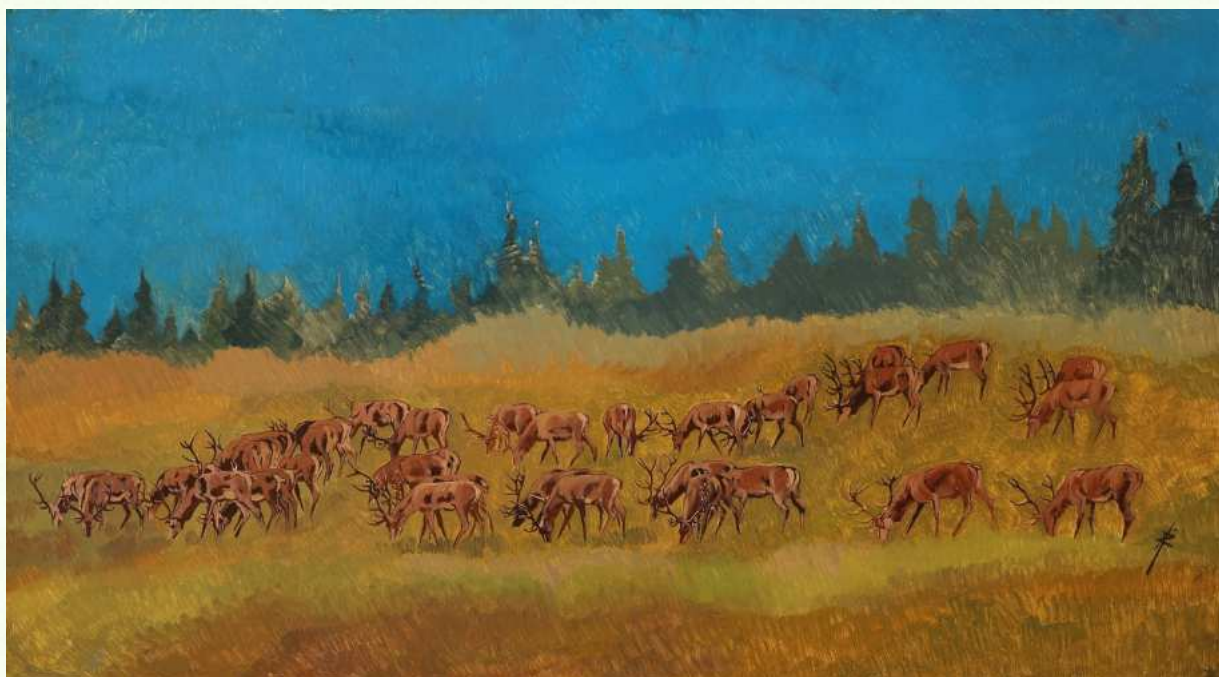
Akvarel na papíře, 44 × 33 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Jelen u pařezu

Akvarel na papíře, 51 × 43 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Jeleni na pastvě

Olej na překližce, 52 × 92,5 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Jelení říje

Olej na kartonu, 68,2 × 97,5 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Starý jelen desaterák

Pastel na papíře, 40,5 × 47 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Jelen s laněmi v porostu

Uhel na překližce, 119,5 × 128,5 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Mohutný jelen

Akvarel s tuží na papíře, 30 × 40 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Mladé vydry

Tuž na kartonu, 32 × 31,5 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Medvěd

Tužka na papíře, 38,5 × 28 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Kozorožec

Olej na desce, 108,5 × 84 cm
Ze sbírky soukromého sběratele.

Soupis děl

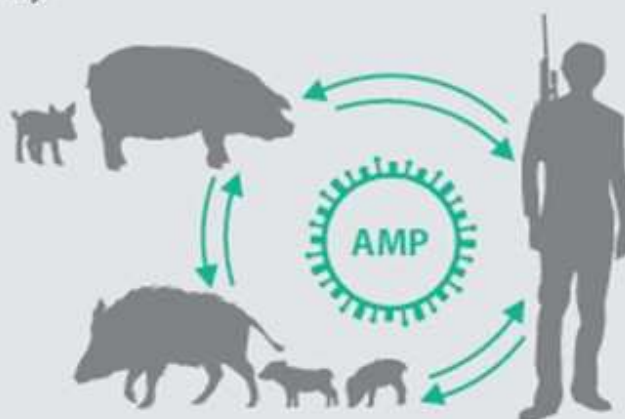
<i>Ledňáček</i>	86
<i>Sedmihlásek hajní</i>	86
<i>Zvonci zelení v hnízdě</i>	87
<i>Bekasina větší</i>	87
<i>Zátiší s bekasinami</i>	88
<i>Sedící morčáci</i>	89
<i>Morčáci</i>	89
<i>Bažanti</i>	90
<i>Bažanti v travině</i>	91
<i>Tetřev</i>	91
<i>Vzlétající ostralky</i>	92
<i>Husy</i>	92
<i>Pět tetřívků</i>	93
<i>11 tetřívků na horské loučce</i>	93
<i>Srnec se srnou</i>	94
<i>Srnčí v polomu</i>	94
<i>V lese</i>	95
<i>Souboj daňků, v pozadí daňčí holá</i>	96
<i>Běžící stádo Megalocerosů</i>	96
<i>Jelen svatý Hubert</i>	97
<i>Jelen na pasece</i>	97
<i>Pět jelenů vycházející z lesa</i>	98
<i>Laně na pastvě</i>	98
<i>Jelen u pařezu</i>	99
<i>Jeleni na pastvě</i>	99
<i>Jelení říje</i>	100

<i>Starý jelen desaterák</i>	100
<i>Jelen s laněmi v porostu</i>	101
<i>Mohutný jelen</i>	101
<i>Mladé vydry</i>	102
<i>Medvěd</i>	102
<i>Kozorožec</i>	103

▶ ZASTAVME AFRICKÝ MOR PRASAT

Africký mor prasat (AMP) je vysoce nakažlivé onemocnění, které **postihuje divoká i domácí prasata**. Přestože je tento virus **pro člověka neškodný**, způsobuje v mnoha zemích vážné socioekonomické problémy.

▶▶▶ Lidé mohou onemocnění snadno a nevědomě šířit, přijdou-li do styku s infikovaným zvířetem nebo infikovanými materiály.

Myslivci a lovci jako vy mohou pomoci zastavit šíření této smrtelné nemoci hlášením podezřelých případů. Pamatujte si prosím:

Nikdy se nepřibližujte k uhynulému nebo nemocnému divokému praseti, udržujte si odstup a co nejdříve to nahláste místním úřadům.

Dezinfikujte své vybavení před opuštěním honitby.

Nenechávejte v lesích a na polích vnitřnosti a odpad z divokých prasat.

Nekrmte zvířata zvěřinou.

Po lovu se vyhněte návštěvě farmy s chovem prasat.

